Leto LXXV., št. 148 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, sobota 3. julija 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 14.— lir.
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
Račun pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Letalski boji nad Sicilijo

Sedem sovražnih letal uničenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 2. julija naslednje 1133. vojno poročilo:

Sovražna letala so ponovno bombardirala preteklo noč Palermo. Med mnogimi poškodovanimi poslopji je tudi Kraljeva palača. Izgube prebivalstva še niso ugotovljene.

Protiletalsko topništvo je sestrelilo štiri letala, ki so padla eno v Romagnolo, dve v morje v bližini istega kraja in eno severno od Sferracavala.

Manjši letalski napadi so bili na Catanijo in Cagliari; obrambne baterije so v Cataniji uničile eno letalo.

V bojih z nemškimi lovci sta dve letali tipa »Spitfire« strmoglavile v vodo pri Malti.

*

Pripomba. Po letalskem napadu 30. junija, omenjenem v včerajšnjem poročilu, je bilo nadalje ugotovljenih med prebivalstvom Palerma 74 smrtnih žrtev in 286 ranjenih. Žrtve med prebivalstvom Kalabrijske obale pri Mesinski ožini zaradi sovražnega letalskega napada v noči na 30. junija znašajo 10 mrtvih in 36 ranjenih.

Odbiti sovražni sunki

Ob Kubanu in pri Dovogobužu so bili sovjetski napadi zavrnjeni — Čiščenje v zaledju fronte

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. julija. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Ob kubanskem predmostju so se sovražni sunki zrušili v obrambnem ognju. Več krajevnih napadov pri Dorogobužu je bilo zavrnjenih, sovjetske čete pa z izgubo več sto padlih in ujetih vržene na izhodiščne postojanke.

V zaledju srednjega odseka fronte so oddelki SS in policije, ojačeni z edinicami vojske in oddelki letalstva, uspešno zaključili veliko očiščevalno akcijo. Razdejanih je bilo 350 bunkerjev in zavzetih 194 utrjenih taborišč za tolpe. Banditi so izgubili mnogo ljudi in velike množine orožja in materijala.

Pri napadu številnih angleških lovcev in bombnikov na nemški konvoj so pred nizozemsko obalo pomorske zaščitne enote in protiletalsko topništvo na prevoznih ladjah sestrelile 7 sovražnih letal. Ena naša ladja je bila poškodovana od bombnega zadetka.

Nad obalnim področjem zasedenega zapadnega ozemlja so nemški lovci včeraj sestrelili 4 nadaljnja sovražna letala.

Čiščenje v zaledju

Berlin, 2. jul. s. Kakor poroča današnje uradno poročilo, se je v zaledju osrednjega odseka vzhodnega bojišča po zaslugi čet redne vojske in oddelkov SS zaključila nova akcija proti močnim boljševiškim tolpam in partizanskim skupinam. V teh operacijah je bilo 10.376 banditov onesposobljenih, uničenih pa 194 taborišč sredi gozdov in 422 utrdb. Nemške čete so nadalje uničile neko letališče in nad 50 brezmotornih prevoznih letal. Nemška vojska se je polastila razen večjih količin lahkega pehotnega orožja in streliva, tudi velikega števila nadomestnih delov, 19 topov, 9 protitankovskih topov, 18 možnarjev, 30 težkih strojnic in 31 lahkih strojnic, 16 protitankovskih pušk, novih radijskih postaj, velike količine min in eksplozivnih sredstev ter mnogo živeža.

Disciplinski ukrepi Stranke

Rim, 2. jul. s. Tajnik Stranke je v smislu člena 31 pravil izdal naslednje disciplinske ukrepe:

Iz PNF je izključen: Massa Giovanni, trgovec na debelo, z utemeljitvijo: bogat trgovec, ki je hudo prekršil vojno disciplino v oblačilni stroki, ko je skrival blago, višal cene in tako podpiral črno borzo. Bil je izdajalec žrtev vsega naroda.

Iz PNF so brisani kot člani: Federigotti Brossi Federico, inženjer agronomije, s tole utemeljitvijo: Ker je bil odveden v koncentracijsko taborišče kot odgovorni za tajno klanje živine in hude prekrške discipline potrošnje; Schialoja Gustavo, korporacijski nadzornik pri ministrstvu za vojno proizvodnjo in Vespignani Giuseppe, uradnik ministrstva za vojno proizvodnjo, s tole utemeljitvijo: Odvedena sta bila v policijsko konfinacijo zaradi spekulativnega delovanja na področju dodeljevanja kontingentiranih prozivodov, dovoljevanja novih industrijskih naprav in dovolil raznih vrst, tako da sta se izkazala nevredna biti člana Stranke.

Izkaznica PNF je odvzeta: Santorelliju Carlu, predsedniku sindikata industrijskih mehanikov v Milanu in pooblaščenemu upravitelju delniške družbe Fratelli Macchi iz Vareseja, s tole utemeljitvijo: Kot pooblaščeni upravitelj družbe se ni držal sindikalnih pogodbenih pravi v postopanju z delavci in se je upiral zahtevam Zveznega tajnika za večje in pravičnejše razumevanje pravic in potreb teh delavcev s čimer je pokazal, da nima pogojev in duha članov Stranke.

Čudovit primer stoičnega junaštva

Rim, 2. jul. s. Dne 14. maja je ob bombardiranju mesta Civitavecchia izgubil življenje skvadrist Paoletti Antonio, ustanovitelj tamkajšnjega fašija in šef odseka v službi za zbiranje gradiva. Začetek bombardiranja je Paolettija popolnoma presenetil prav v trenutku, ko je iskal najbolj varen prostor. Ko je šel mimo neke trgovine in znotraj slišal klice nekih žensk, je takoj stopil v trgovino, da bi jim vlil poguma. Prav tedaj pa je neka bomba zadela poslopje in ga popolnoma porušila. Čeprav so se očiščevalna dela začela takoj po končanem bombardiranju in so se naglo nadaljevala, je bilo mogoče najti truplo tov. Paolettija šele 30. maja. Truplo je ležalo na tlaku z rokami obrnjenimi proti vhodu v trgovino, kak meter razdalje od trupla pa je ležal na tleh orožni list. Na drugi strani tega lista je bilo s svinčnikom nekoliko po strani izpisano: Živel Duce!, na predzadnji strani istega orožnega lista pa je bila ena sama črka, ki ji je sledil veliki L; obe črki sta bili izpisani že precej tresoče in zmedeno. Iz dosedanjih ugotovitev, ki jih je izvršil tajnik fašija na kraju odkritja, jasno izhaja, da so bile te besede napisane na orožnem listu po tovarišu Paolettiju tik pred njegovo smrtjo, ko je spoznal, da ni več rešitve zanj. V tem je čudovit primer stoičnega junaštva in najčistejše vere tovariša iz prvih dni.

Vzroki trenutnega pojemanja uspehov v pomorski vojni

Monakovo, 2. jul. s. »Abendzeitung« piše o valovanju pomorske vojne in omenja v tej zvezi, da je tudi v preteklosti obstojalo pravo tekmovanje v tehniki pomorske vojne. Pogosto je bilo odločilno večje število topovskih žrel, ki jih je ena izmed strank lahko postavila na svoje ladje nasproti sovražniku. Drugič spet se je uveljavila hitrost strelov, ki je n. pr. Japoncem omogočila zmago pri Čušini. Potem je prišla na vrsto tekma med oklopnico in topom, tekma s ponikljanim jeklom in tako dalje. V sedanji vojni se je ta tekma pojavila v obliki tekme med torpedom in obrambnim sistemom proti temu nevarnemu orožju in sedaj lahko rečemo, da je že nastopil kritičen moment v tej tekmi. Na eni strani je tretji Rajh zgradil podmornico srednje silovitosti, ki je dosegla zares nenavadne uspehe, na drugi strani pa je sovražnik neprestano boljšal svoje obrambne naprave, ne da bi se pri tem oziral na stroške in žrtve. Trenutno moramo na pojemanje potopitev gledati v tem smislu in to pojemanje bo trajalo tako dolgo, dokler ne bodo novi taktični ukrepi in novo ofenzivno orožje razveljavili učinke obrambnih ukrepov sovražnika.

Med tem pa nemško podmorniško orožje ne da miru sovražniku. Stalno ga zasleduje, kakor dokazuje tudi najnovejša potopitev 10.000tonske angleške križarke v Sredozemlju. Odločilnega pomena v tej bitki je, kdo bo izrekel v njej zadnjo besedo. Prav zaradi tega pa je v pomorski vojni dokončna sodba o zadnjih možnostih uspeha, mogoča šele po daljšem času. Nobenega dvoma ni, zaključuje list, da bo ta končna sodba za Nemčijo ugodna, kajti sovražnik nas na tem področju nikdar ni mogel postaviti pred nerešljiva vprašanja.

Podtajnik Stranke v Livornu

Livorno, 2. jul. s. Podtajnik Stranke nac. svetnik Leonardo Gana, je prispel semkaj včeraj zjutraj in se je takoj nato v spremstvu Zveznega tajnika in podtajnika livornskega fašija podal na kraje, ki so prizadeti zaradi barbarskega sovražnega napada. Hijerarh se je med svojim obiskom v raznih ponesrečenih delih mesta razgovarjal z družinami ponesrečencev in se zanimal za njih potrebe in se dal poučiti o vseh dosedanjih ukrepih, ki jih je izvedla zveza borbenih fašijev. Davi je nac. svetnik Gana v spremstvu Zveznega tajnika obiskal glavno tržnico in tržnice v posameznih delih mesta, da se prepriča o redni oskrbi mesta z najnujnejšo hrano. Kasneje je obiskal še zbirališča ponesrečencev v Ardenci in Antignanu, kjer si je ogledal bolnišnico Rdečega križa in se razgovarjal z ranjenci. Tako ponesrečencem, kakor ranjencem je podtajnik Stranke prinesel pozdrave zveznega tajnika in izraze njegovega živega zanimanja za ponesrečence.

Organizacija delovne službe

Rim, 2. jul. s. Vojna, predvsem pa moderna vojna, zaposluje vse narodne energije v svrho obrambe in napada in zahteva največji doprinos vojaške organizacijske učinkovitosti, ki bi bila v nasprotnem primeru obsojena na zrušenje. To nam razlaga, zakaj so se vse vojujoče države znašle pred potrebo, da proučijo in naglo rešijo vprašanje delovnih sil, in sicer s tem, da pod raznimi imeni in z raznimi organizacijskimi kriteriji izvrše mobilizacijo delovnih sil.

Italijanom in fašistom se potreba delovne službe in njena bistvena moralna utemeljitev zdita prav tako jasna in opredeljena kakor načela, na katerih sloni fašistična država in korporacijska ureditev. Fašistična revolucija je namreč postavila delo na osnovo politične in pravne organizacije nacionalne družbe. V režimu, kakršen je naš, ki je delo postavil za merilo socialne koristnosti posameznikov in za subjekt gospodarstva, ne nastaja delavna služba kot navadno prisilno orodje, ki ga zahtevajo vojne nujnosti: Njen pomen je v moralnem pogledu neprimerno višji in plemenitejši in ga je treba tolmačiti v luči temeljnih načel fašistične doktrine, ki so že prodrli v vsenarodno zavest. Iz tega izhaja, da služi delovna služba isti moralni položaj kot vojaška služba. Kmet, ki ljubi zemljo, delavec v tvornici in vsi tisti, ki so udeleženi pri proizvajalnih naporih naroda pod orožjem, od najskromnejšega do najvzvišenejšega dela, stoje danes ob strani junaških vojakov in dele z njimi čast, da služijo domovini. Tako eni kakor drugi pomagajo ustvarjati zmago. Delovno službo moramo zato smatrati kot enega izmed najplemenitejših nacionalnih izrazov odnosa, ki veže posameznika na državo.

Z že napovedanim kontrolnim vpoklicem, ki mu bodo sledili verjetno drugi in ki se za sedaj omejuje na 4 moške in ženske letnike od 1922 do 1925, stopa zakon o disciplini državljanov v vojnem času v nadaljnjo fazo izvedbe. Poseg pristojnih organov se je doslej v glavnem omejeval na kategorije profesionalno in sindikalno kvalificiranih delavcev. Temeljna zamisel nove faze, v katero stopa delovna služba, pa je, da morajo biti v tem najvišjem trenutku naroda poklicani, da dajo svoj doprinos po svojih sposobnostih k vojnim potrebam in političnemu življenju tudi takozvani »neprofesionalci«, to je tisti, ki nimajo kvalificiranega poklica, določene obrti ali sploh delovne lastnosti.

Današnji ukrep je sad dolge in podrobne priprave pristojnih organov za organizacijo delovne službe. V tej zvezi je treba opozoriti tudi na dragoceno delo, ki ga je izvršila Stranka preko zveznih središč, ki so bila nalašč za to ustanovljena, ker je to delo omogočilo, da se tedanji ukrepi postavijo na trdne organizacijske temelje, ob popolnem poznavanju položaja, v katerem se morajo izvesti. Ukrep se nanaša tako na moške kakor na ženske, vendar hoče izkoristiti predvsem žensko delo, ki predstavlja velik rezervoar delovnih sil. Glede moških količinski doprinos ne bo mogel biti znaten, ker je večina sposobnih moških pod orožjem ali zaposlena v proizvajalnem procesu, med tem ko je na drugi strani zelo malo profesionalno obeleženih moških. Kar se tiče moških, se bo torej delovna služba ozirala na koristni namen, da izvrši čim primernejšo, umnejšo in koristnejšo porazdelitev razpoložljivih sil. Mobilizacija delovne službe se izvrši v dveh ločenih fazah. Najprej bo izvršen kontrolni vpoklic, da se ugotove elementi, ki bi se mogli koristno uporabiti za delo na raznih sektorjih. Način tega kontrolnega vpoklica je določen v posebnem proglasu. Druga faza mobilizacije se tiče izvežbanosti in dodelitve k delu po poklicih tistih elementov, katerih zaposlitev se smatra za potrebno. Praktično bodo ti ukrepi izvedeni takoj, vendar postopoma. Ne smemo pa na splošno izključiti, ako izvzamemo najnujnejša dela, da se bo mobilizacija morala izvršiti na bolj razširjeni osnovi in z drastičnejšimi ukrepi.

Poleg problemov tehnično organizacijskega značaja in tistih, ki se nanašajo na profesionalno usmeritev in izvežbanost mobiliziranih elementov, postavlja delovna služba celo vrsto širših problemov gospodarskega in socialnega značaja, ki tvorijo predmet pozornega proučevanja pristojnih ministrskih organov. Popolna in organska rešitev teh vprašanj bo nedvomno lažja po osredotočenju vse te organizacije v enem samem ministrskem organu, ki bo odločal o vsem, kar je v zvezi z delovnimi silami v vojnem času.

*

Rim, 2. jul. s. V pojasnilo določb v proglasu za kontrolni vpoklic na delovno službo letnikov 1922, 1923, 1924 in 1925, se ugotavlja:

1. Oproščeni so delovne službe, vendar ne kontrolnega vpoklica, tile elementi: a) vojaki v službi; b) militariziranci; c) pripadniki oboroženih formacij države, pokrajin in občin; d) prostovoljne strežnice italijanskega Rdečega križa, ki so v aktivni službi; e) prostovoljne strežnice vrhovnega vojaškega reda z Malte, ki so v aktivni službi; f) duhovniki; g) pripadniki verskih redov; h) gojenci seminarijev; i) notranji gojenci katoliških ustanov; l) tisti, ki so iz zdravstvenih razlogov potrebni posebne nege; m) tisti, ki so v posebnih družinskih prilikah, in sicer: 1. žene, ki vrše domača dela, če ni drugih oseb v družini, ki bi jih nadomestile; 2. tisti, ki strežejo bolnim ali nesposobnim družinskim članom. Navedeni, ki so oproščeni, morajo dokazati svojo pripadnost navedenim kategorijam s predložitvijo listin, izdanih od pristojnih oblasti. Zdravstvena potrdila za osvoboditev od delovne službe v smislu odstavka 1. in 2. morajo biti predložena v pregled vojaškemu zdravniku pri Zvezi borbenih fašijev ali vojaških oblasti dotičnega kraja ali od zveznega tajnika posebej določenemu zdravniku. Glede vojakov v službi se opozarja na določbo odstavka 9 proglasa, da se mora v zameno za državljane, ki so pri vojakih, javiti pri središčih delovne službe bližnji sorodnik, da poda vse potrebne podatke, ki jih potem pregledajo ta središča.

Tisti, ki so oproščeni po kategoriji m), morajo predložiti ob vpoklicu akt, ki potrjuje predvidene pogoje. Od služkinj, ki prihajajo v poštev, se zahteva razen notoričnega akta tudi dokaz o profesionalni sposobnosti služkinje, čemur služi zavarovalna izkaznica ali zdravstvena knjižica.

2. Razen navedenih oproščencev se smatrajo kot »nerazpoložljivi« glede prijave za delovno službo: A) žene z mladoletnimi skupaj živečimi otroki, B) matere dojilje do 5. meseca, C) dojilje, D) nastavljenci ustanov, ki so proglašene za mobilizirane za delovno službo, obenem s pomožnimi ustanovami, E) tisti, ki so določeni z vpoklicem za delovno službo. Ti oproščenci bodo morali predložiti ob vpoklicu, kateremu se morajo odzvati naslednje listine, da dokažejo obstoj pogojev, ki jim dajejo pravico za priznanje nerazpoložljivosti: Za kategorijo A) družinski list in notorično listino, za kategorijo B) zdravniško spričevalo, izdano tudi od materinskih svetovalcev, narodne ustanove za zaščito materinstva, za kategorijo C) zdravstvene izkaze, za kategorijo D) izjavo uprave podjetja ali pomožne ustanove, pri kateri je interesiranec uslužben. Ta izjava mora biti osebna in mora biti v njej naznačeno ime, priimek in očetovsko ime predlagatelja. Za kategorijo E) izjavo kakor pod D).

Uprave, javne službe, podjetja, ustanove in pomožne ustanove, ki so mobilizirane za delovno službo, morajo dati svojemu moškemu in ženskemu osebju, ki pripada gornjim letnikom, podpisano izjavo, ki potrjuje mobilizacijo navedenih uprav, javnih služb, podjetij, ustanov in pomožnih ustanov.

Prvega je, obmolčite napačnega!

Temeljni kamen novega reda v Vzhodni Aziji

Vrnitev bivših mednarodnih koncesij kitajski nacionalni vladi

Šanghaj, 2. jul. s. Sporazum, ki sta ga v Nankingu podpisala zunanji minister nacionalne kitajske vlade in japonski veleposlanik in ki se tiče vrnitve mednarodne koncesije v Šanghaju kitajski vladi, kar bo izvršeno 1. avgusta tega leta, je bil sprejet z največjim zadovoljstvom na vsem Kitajskem. Listi poudarjajo, da je s tem postavljen nov temeljni kamen k veliki zgradbi novega reda na prostoru večje Vzhodne Azije, medtem ko je istočasno zadan nov udarec samim temeljem majajočega se angleško-ameriškega despotizma. Mednarodna koncesija v Šanghaju je praktično postala ozemlje Angležev in Američanov, ki so edini imeli tukaj oblast ob izključitvi vseh drugih narodov. Celo stoletje je bil Šanghaj glavno mostišče za politično, gospodarsko in kulturno invazijo Kitajske po Angležih in Američanih. Listi izražajo nadalje hvaležnost za čedalje bolj uspešno sodelovanje z Japonsko, ki je te dni vrnila Nankingu nad 461 objektov sovražne lastnine, ki so bili pod nadzorstvom japonskih oboroženih sil v Hankovu, Kantonu in Amoju, pri čemer izražajo upanje, da bodo tudi druge države sledile zgledu Japonske.

Nanking, 2. jul. s. Kijang Psohsuan, pomočnik ministra za gradbe in šef vodnega urada, je pojasnil podrobnosti o triletnem načrtu za poljedelsko izboljšanje in razvoj namakanja v severnem Kijangsuju in vzdolž vzhodne obale jezera Taj v južnem Kijangsuju. Sklicujoč se na načrt za zgraditev novega kanala v Severnem Kijangsuju je Kijang izjavil, da obsega program nele zgraditev tega novega kanala, temveč tudi postavitev zatvornic in zgraditev posebnega sistema namakanja vključno terenskih amelioracij in gojitve bombaža, kar bo skupno zahtevalo 300 milijonov juanov izdatkov samo za zgraditev kanala. Ko bo ves načrt izveden, bo 125.000 akrov zemljišča na razpolago za poljedelstvo. Da bi kolikor mogoče povzdignila državne dohodke in tako krila povečane stroške državnega proračuna v drugem polletju tekočega finančnega leta, je nacionalna kitajska vlada sklenila poslužiti se davčnega sistema po vrednosti namesto dosedanjega po carinskih dohodkih. Pomočnik finančnega ministra Čiangči Hušis je v tej zvezi izjavil, da se je od izbruha vojne za Veliko Vzhodno Azijo višina carinskih taks znatno zmanjšala, kar upravičuje sedanji ukrep. Carinske pristojbine bodo zvišane za 5% za ves pomorski promet razen za sojo, fižol in nekatere druge pridelke. Sol bo popolnoma oproščena davščin.

Ameriški strateški načrti

se razbijajo na premišljenem japonskem obrambnem sistemu

Tokio, 2. jul. s. Poročilo imperialnega glavnega stana se glasi: Japonske pomorske in letalske edinice so dne 1. julija nadaljevale s svojimi napadi proti sovražniku na področju otoka Rendova. Uspehi, ki so jih te sile v dveh dneh operacij dosegle, so tile: Ena križarka poškodovana, 4 veliki in 1 mali rušilec potopljeni, ena prevozna ladja hudo poškodovana in 77 sovražnih letal sestreljenih; 31 naših letal se še ni vrnilo na svoja oporišča.

Otok Rendova, ki spada h Koralnemu otočju, leži v srednjem delu skupine Salomonskega otočja, je približno 10 km dolg in 5 km širok in je 8 km odaljen od otoka Nova Georgija v južnozapadni smeri.

List »Osaka Mainiči« piše, da so japonsek oborožene sile dosegle na Salomonskem otočju odlične uspehe v bojih s sovražnimi silami, ko so pri slehernem napadu v zaporednih valovih porabile od 70 do 80 letal. V zgodnjih jutranjih urah dne 30. junija je sovražnik, ki je neprestano dovažal pomorske edinice, med njimi 10 prevoznih ladij, križarke, rušilce in nad 100 izkrcevalnih edinic proti otoku Rendovu, poskusil izkrcanje na južnih obalah te izpostavljene prednje postojanke. Naše letalstvo je mobiliziralo velike skupine letal. Uspehi naše začetne operacije so bili objavljeni z uradnim poročilom. Druge pomorske, letalske in kopne sile pa nadaljujejo s svojo pogumno operacijo proti izkrcanim četam. Američani so se nedavno hvalili s protiofenzivo širokega obsega, to- [illegible] za veliko razpo-

Saigon, 2. jul. s. V zvezi z izkrcanjem ameriških oddelkov na otoku Rendovi v Salomonskem otočju, izkrcanjem, ki je zahtevalo od napadalca hude izgube v ladjevju, pripominjajo tu, da se hočejo Američani polastiti vulkanskega središča otoka Rendove, ki meri 2.000 metrov, da bi od tam držali pod svojim neposrednim ognjem vse ostale otoke Salomonskega otočja. Japonci so izgradili obširen obrambni sistem, ki je zelo utrjen in za katerim se popolnoma neovirano razvija prevozni promet vseh vrst vzdolž življenjskih oskrbovalnih in prometnih poti velikega gospodarskega, političnega in vojaškega prostora Vzhodne Azije. Da bi motili ta ogromni promet, so bili Američani prisiljeni napasti prednje utrjene postojanke japonskega obrambnega sistema, pri čemer skušajo omajati njegovo zgradbo. Toda v številnih bitkah okrog Salomonskega otočja so utrpeli ogromne pomorske in letalske izgube v obrobnih bojih, ki so prinesli le malo dobička generalu Mac Arthurju. Zato se skušajo polastiti otoka Rendove, da bi od tam dosegli otok Boudainville, ki je največji in najbolj proti zapadu pomankjeni otok salomonske skupine, od koder naj bi potem izvršili napad velikega sloga proti Rabaulu, pomembni strateški postojanki v Bismarkovem otočju. V Washingtonu zasledujejo razvoj tega podvzetja z veliko nervozo in očitna je ameriška želja, da bi zaposlili japonske letalske in pomorske sile v veliki bitki na kraju, ki bi ga izbral Mac Arthur. V Tokiju pa so nasprotno zelo mirni in niso seveda niti najmanj pripravljeni na to, da bi jim Američani predpisovali premikanje brodovja. Čas, ki je doslej potekel, je japonski glavni stan pametno in koristno izkoristil za utrditev svoje obrambne igre in zato gledajo v Tokiju na nadaljnji razvoj bitke z večjo mirnostjo kakor v Washingtonu.

Dragoceno priznanje g. Churchilla

Stockholm, 2. jul. s. V zvezi z govorom, ki ga je imel angleški prvi minister v Guidhallu, opozarjajo tu zlasti na odlomek, v katerem je Churchill trdil, da je Anglija stopila v vojno prostovoljno, ne da bi bila neposredno napadena.

Ta izjava najbolj očitno potrjuje pobudo Velike Britanije pri izbruhu konflikta v Evropi, saj je po lastnem priznanju Velika Britanija stopila vanj, ne da bi kdorkoli kaj od nje zahteval in ne da bi bili njeni interesi ogroženi ali prekršeni. Churchillova trditev, da se Anglija udeležuje te vojne brez kakršnekoli osvajalne misli, temveč samo iz potrebe samoohranitve, pa na drugi strani tolmačijo kot priznanje, da se britanska moč naslanja predvsem na slabost Evrope, ki jo hoče Anglija v lastnem interesu izzvati zaradi svojih hegemonističnih naklepov. Vsi poskusi Velike Britanije, da bi opravičila svoj vstop v vojno, češ da brani svobodo narodov, so potem takem po izjavah prvega ministra najbolj nesramna laž.

Verodostojnost anglosaških poročil

Tanger, 2. jul. s. Nov dokaz o neverodostojnosti angleško-ameriških uradnih poročil je tale: Doslej so Američani trdili, da skupne izgube v poslednjih bojih v Tunisu, vštevši ranjene in pogrešane, niso presegale 15.000 mož. Sedaj pa je general Grant, častnik ameriškega letalstva, v posebnem poročilu dokazal, da je bilo med vojnimi operacijami v Tunisu prepeljanih z raznih bojišč v bolnišnice zaledja samo z letalskimi silami najmanj 18.000 ameriških vojakov med lažjimi ranjenci in zaradi vojnih naporov oslabelimi vojaki. Seveda je ta objava napravila globok vtis nele med prebivalstvom Severne Amerike, temveč tudi med samimi ameriškimi četami.

Življenje na živilskem trgu

Pred novo sadno letino — Povrtnine letos vedno na izbiro

Ljubljana, 3. julija.

Gospodinje zdaj rade zahajajo na trg, saj navadno niso razočarane, ko si ogledajo blago na zelenjadnem trgu. Povrtnine je letos dovolj na trgu, ob tržnih dneh so pa kupovalci tudi lahko malo izbirčni. Dovoz blaga na zelenjadni trg je letos precej boljši, kakor je bil lani.

Gospodinje bi bile še bolj zadovoljne, če bi bilo naprodaj tudi več sadja. Razumljivo je, da doslej ni moglo biti naprodaj več sadja, ker so dozorele le črešnje in v južnih krajih zgodnje breskve. Zgodnje hruške zore zdaj. Sadja si želimo zdaj tembolj, ker je borovnic že malo in ker letos ni bilo mnogo gozdnih in ne vrtnih jagod. Zdaj sadje nekoliko nadomestuje ribez, ki je povsod dobro obrodil. Za vkuhavanje ga gospodinje ne kupujejo mnogo, ker je v primeri z jagodami in nekaterim drugim sadjem precej kisel, pač pa ga kupujemo kot nadomestilo sadja za priboljšek k vsakdanji hrani. Marsikdo bi si seveda želel hrušk. Sredi julija bo zrelih že mnogo zgodnjih hrušk tudi pri nas, vendar se pravi čas za sadje začenja šele avgusta. Upamo, da bo trg vsaj nekoliko založen tudi z domačim sadjem. Vendar bo trg bolje založen s sadjem le, če bo tudi dober dovoz z Dolenjskega in drugih pokrajin. Kakor sodimo po ljubljanskih sadovnjakih, letošnja sadna letina ne bo mnogo slabša od lanske. Rodovitne so zlasti jablane, a tudi hrušk bo precej. Ljubljanski sadjarji ne pridelujejo drugega sadja za prodajo, ker ga porabijo v glavnem sami, vendar tudi hrušk in jablan ne prihaja mnogo na trg. Naši sadjarji so organizirani ter znajo sadje dobro izkoristiti, shranjevati, sušiti, konzervirati. Predvsem ga pridelujejo za svoje potrebe. To se je izkazalo tudi lani. Med sadjem domačega pridelka je bilo naprodaj v glavnem le dolenjsko sadje.

Tudi branjevci se zdaj v splošnem bolj zalagajo s povrtnino kakor s sadjem. Posamezni imajo sicer naprodaj tudi precej sadja, toda le suhega. Tako prodajajo suhe marelice in domače suhe hruške in jabolka. Precej je tudi suhega grozdiča. Med uvoženimi pridelki je zadnje čase na stojnicah branjevcev največ uvožene čebule, izvrstno blago. Prispela je tudi večja pošiljka lepega korenja. Sicer je pa zdaj že precej korenja tudi med domačimi pridelki.

Gospodinje bi zdaj rade kupovale gobe, ki jih pa seveda še ne rase toliko, da bi jih lahko prišlo kaj več na trg. Vendar kaže, da bo letos precej gob. Kakšna pa bo glavna gobarska sezona jeseni, zdaj še ni mogoče presoditi. Nekaterih užitnih gob, če bi se ljudje navadili nanje, bi bilo zdaj že lahko precej naprodaj. Zdaj bodo začele rasti v večjih množinah pečenke ali hruševke, ki so dobre pečene brez kakšnih posebnih priprav. Na našem trgu jih še niso prodajali.

Gospodinje so imele danes posebno mnogo dela, če so si hotele dobro ogledati vse blago, zlasti na zelenjadnem trgu. Ustavljale so se že pri branjevcih na Pogačarjevem trgu, kjer ni bilo naprodaj le uvožene čebule, korenja in stročjega fižola. Opazile so tudi boljšo vrsto stročjega fižola. Kot novost so budili posebno pozornost paradižniki, a kupcev še ni bilo. Na Vodnikovem trgu so se številne kupovalke ustavljale pri prodajalkah borovnic. Tega blaga je bilo še precej, vendar se vse kupovalke ne morejo tako hitro zvrstiti. Večja gruča kupovalk je bila pri prodajalcu citron in novega krompirja. Zanimivo je, da so ljudje bolj kupovali citrone kakor novi krompir.

Med domačimi pridelki na zelenjadnem trgu se zdaj človek vprav izgubi v labirintu med tržnimi mizami in trnovskimi »cizami«. Tudi tam je bilo zelo živahno. Večje gruče kupovalk so se zbrale okrog prodajalk, kjer so zavohale grah. Dobro je šla v denar tudi domača pesa. Med domačo povrtnino zdaj še vedno prevladuje salata, a posamezne prodajalke so imele danes že precej več zelja in ohrovta kakor druge zelenjave. Zelje je že precej lepo. Kumar in buč je zdaj že tudi toliko, da niso razprodane v prvih urah. Nekatere gospodinje se danes niso zanimale le za povrtnino, temveč tudi za piščance, ki jih je bilo nekaj naprodaj v prvih urah.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

veljavne od ponedeljka 5. t. m. zjutraj do objave novega cenika

Ljubljana, 5. julija.

Z odlokom VIII/2 št. 363/13 je Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino dne 2. julija t. l. določil za tržno blago v Ljubljani najvišje cene, ki veljajo od **ponedeljka 5. julija 1943-XXI zjutraj dalje do objave novega cenika.**

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Kislo zelje 4 L; kisla repa 2.50 L; glavnata solata 3.70 L; radič 3.70 L; špinača 3.35 L; ohrovt 3 L; domača cvetača 3.35L; kolerabice 3 L; rdeča in bela redkvica 4 L; grah 6 L; rabarbara 4 L; rdeča pesa brez listov 3 L; nova repa brez listov 2 L; buče 2 L; bučke 4 L; kumare 6 L; novi krompir 3 L; peteršilj 4 L; šopek zelenjave za juho 0.50 L; nova čebula 3 L; šalota 4 L; novi česen z zelenjem 4.50 L; osnaženi hren 4 L; liter borovnic 3.50 L; gozdne rdeče jagode liter 10 L; češnje I. vrste 6 L; češnje II. vrste 5 L; jajca komad 2.50 L.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 10 na rdečem papirju.

Posebno pa opozarjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah naprodaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osnažena in oprana, vendar pa ne več mokra ali namočena, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene na vsem v ceniku navedenem blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih na drobno po vsej mestni občini ljubljanski.

Blago, ki so bile zanj cene objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih in jih sedaj ni v ceniku, se mora prodajati po prejšnjih cenah kakor ob isti letni dobi lanskega leta, če ni bila za tisto blago s posebno odločbo Vis. Komisariata — odsek za določanje cen — odobrena drugačna cena.

Ponavljamo, da imajo prodajalci na drobno dolžnost na blago postaviti listič z enotno ceno in kakovostjo blaga.

Ta cenik mora biti obešen na vidnem prostoru tako v trgovinah na debelo kakor tudi v prodajalnah na drobno. Ceniki se dobe v mestnem tržnem uradu po 20 centesimov.

Za pridelke, ki jih ta cenik ne navaja, veljajo zadnje cene iz prejšnjih cenikov.

Kršitelji predpisov tega cenika bodo kaznovani po naredbah z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 in z dne 25. novembra 1942-XXI št. 215 ter po naredbi z dne 12. marca 1941. M. s. št. 35[illegible].

Iz pokrajine Trieste

— **Otvoritev počitniških kolonij.** Z 2. julijem bo odprtih 25 počitniških kolonij G.I.L.-a, v katerih bo nastanjenih v poletnih mesecih v dveh menjavah nad 4000 organizirancev.

— **Ljudsko gibanje.** V Triestu je bilo dne 1. julija dvanajst rojstev, trinajst smrtnih primerov in deset porok.

— **3.500 dečkov v počitniške kolonije GIL.** Dne 2. julija je odpotovalo iz Trieste v razne počitniške kolonije 3.500 članov Balille, po večini sinov padlih, pogrešanih ujetnikov, uradnikov, delavcev.

— **Potapljači dvigajo premog iz morskih globin.** Po vzoru Genove so pričeli tudi v bližini pristanišča Vittorio Emanuele III. v Triestu z dviganjem premoga, ki je padel v 40 letih ob nakladanju in iztovorjevanju v morje. Številni potapljači se spuščajo s košarami v morske globine, od koder prihajajo napolnjene košare najlenega premoga. V velikih koših se lahko nabere premoga do osem metrskih stotov. V šestih mesecih bo mogoče pridobiti nad 40.000 ton premoga, med katerim je tudi precej cardifskega. Najdeni premog ima povprečno 8.000 kalorij.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 3. julija, ob 19.30: **Skupno življenje.** Red B.

Nedelja, 4. julija, ob 19.30: **Deseti brat.** Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol. Zadnjikrat v sezoni.

OPERA

Sobota, 3. julija, ob 19: **Prodana nevesta.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Nedelja, 4. julija, ob 19: **»Don Pasquale«.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Sportni pregled

Jutri lahkoatletika in nogomet

Med nadaljevanje nogometnega prvenstva se bosta jutri vrinili dve lahkoatletski prireditvi: izbirni tek na 100 m in žensko prvenstveno tekmovanje. Tako bo prva julijska nedelja športno prav pestra.

Glavno zanimanje ljubiteljev športa bo še vedno posvečeno nogometu. V prvem in drugem razredu je na sporedu predzadnje kolo, ki bo odločilno za končni položaj treh nastopajočih moštev. Mars bo jutri izigral svojo najboljšo karto: če bo dovolj krepka, se mu bo morda posrečilo zadnji trenutek prehiteti svojega tekmeca iz Šiške in zasesti drugo mesto. Zmagati mora najmanj 4:0. Spomniti pa se moramo, da so Hermežani v prvi tekmi porazili Mars 3:0, kar govori v njihovo korst. Ne tako izid nedavne prijateljske tekme (0:7 za Marsa).

V drugem razredu je Mladika že prvak. Čeprav izgubi jutrišnjo tekmo s Korotancm, si svojega vodilnega položaja ne bo posebno poslabšala. Za Korotance pa je jutrišnja tekma važna zaradi drugega mesta. Žabjak jim je še vedno za petami in jim grozi, da jih bo v zadnjem hipu ponovno prehitel. Če jutri zmagajo, bodo ušli tej nevarnosti, če pa remizirajo ali izgube, jim je v končni tablici zelo verjetno odkazano tretje mesto.

Razen prvih moštev bodo na startu tudi mladinska in rezervna. V mladinskem prvenstvu bo važna zlasti tekma med Tobačno tovarno in Vičem, ki bo odločala o vodilnem mestu.

Razpored tekem je naslednji:

Nogomet

Igrišče Ljubljane: ob 15.30 mladini Marsa in Hermesa, ob 16.30 rezervi Marsa in Žabjaka, ob 18. prvorazredna tekma Mars — Hermes;

igrišče Korotana: ob 16.30 rezervi Korotana in Viča, ob 18. drugorazredna tekma Korotan — Mladika;

igrišče Mladike: ob 9.30 mladini Mladike in Žabjaka, ob 10.30 rezervi Mladike in Ljubljane;

igrišče Marsa: ob 10.15 mladini Tob. tovarne in Viča.

Lahkoatletika

Ves spored bo na stadionu ob Dunajski cesti. Začel se bo ob 9.30 dopoldne. Na pobudo »Gazzette dello Sport« bo izveden v organizaciji lahkoatletske zveze izbirni tek na 100 m. Najbolje plasirana udeleženca se bosta udeležila semifinalnih izločilnih tekov s tekmovalci iz drugih pokrajin.

Drugi del prireditve bo prvenstvo atletinj po društvih, za katerega trenutno nimamo podatkov, v kakšnem obsegu in s koliko udeleženkami bo izvedeno.

Iz službene objave nogometne zveze

Mladika je protestirala proti verificiranju mladinske tekme Mladika — Tobačna tovarna. Suspendiran je bil igralec SK Marsa Herman Slamič. Avgust Klančnik (SS Hermes) je bil kaznovan s triletno zabrano igranja (zaradi napada na sodnika) in mu kazen poteče 21. junija 1946. Suspendiran je bil Viktor Kovačič (SK Vič). Igralec SK Ljubljane Anton Polajnar je bil kaznovan s tritedensko zabrano igranja. Kazen mu poteče 13. julija.

*

— *Rezultati treh rezervnih tekem na praznik.* Na praznik sv. Petra in Pavla so bile odigrane tri rezervne prvenstvene tekme z naslednjimi izidi: Mladika je premagala Hermes 1:0, Korotan je porazil Mars 4:2 in Ljubljana Žabjak 2:0.

Iz pokrajine Gorizie

— **Vojaki umetniki razstavljajo.** Te dni je bila v Goriziji umetnostna razstava, na kateri so razstavili svoja dela likovni umetniki, ki so pod orožjem. Otvoril jo je gorizijski Zvezni tajnik d'Este. Razstava je imela dva oddelka. Ob sklepu so bile razstavljalcem izročene nagrade v dveh kategorijah. V obeh sta bili priznani dve denarni nagradi po 200, 150, 100, 75 in 50 lir.

— **Ponesrečenci.** Mala Marija Visentini iz kraja San Michele del Carso si je pri padcu po stopnicah zlomila levo ključnico. 9letna Frančiška Colovizza iz Piedimonta di Calvario je padla po stopnicah in si zlomila levo nadlahtnico. Levico si je poškodoval pri delu 30letni poljedelec Salvator De Vito iz Castela San Mauro. Med igro s sovrstniki si je zlomil levo nogo mali Ivan Tadiani iz Empolija. Ponesrečenci se zdravijo v gorizijski bolnišnici Brigata Pavia.

— **Nezgode.** Levo nogo si je zlomil med igro 10letni Josip Boisch iz Tolmina. 69letna Antonija Legisa iz ulice Nazario Sauro 3 si je pri padcu po stopnicah zlomila levo nogo. Pri telovadbi si je poškodoval desno piščal 17letni Alojz Vida iz ulice Del Brolo. Zdravijo se v gorizijski bolnišnici.

Promenadni koncert v Tivoliju

Glasbeni spored polkovne godbe 52. pehotnega polka »Alpinskih lovcev«, ki jo vodi dirigent Carmelo Sangiorgi in ki se bo izvajal v nedeljo 4. t. m. od 11.15 do 12.15 ob vhodu v tivolski park, obsega sledeče skladbe:

Lozi: »Italija na Piavi« (simfonična koračnica), Donizzetti: »Favorita« (fantazija), Mascagni: »Cavaleria rusticana« (fantazija), Verdi: »Conte oberto di S. Bonifacio (simfonija), Di Zenzo: »V Ljubljani« (vojaška koračnica).

Razdeljevanje novega krompirja

Ljubljana, 3. julija.

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za ljubljansko pokrajino sporoča, da bodo delile v dnevih 5. do 9. julija sledeče tvrdke:

A. Niklsbacher, Pražakova;
Kmetijska družba, Novi trg;
I. Delavsko konzumno društvo, Kongresni trg;
Konzumno društvo Vič;
Nabavljalna zadruga usl. drž. železnic in
A. Šarabon, Zaloška cesta,

petrošnikom prvo pošiljko novega krompirja in sicer po 1 kg na odrezek »103« na navadne živilske nakaznice (modre barve), izdane od Mestnega preskrbovalnega urada Ljubljana.

Prodajna cena krompirja je določena na L 2.40 za 1 kg.

Dodatne živilske nakaznice za težke delavce

Ljubljana, 3. julija.

Dodatne živilske nakaznice za težke delavce za mesec julij bo mestni preskrbovalni urad začel deliti po številkah potrdil tako, da pridejo na vrsto v torek 6. julija številke 1 do 100, v sredo 7. julija številke 101 do 200, v četrtek 8. julija številke 201 do 300, v petek 9. julija številke 301 do 400, v soboto 10. julija številke 401 do 500, v ponedeljek 12. julija številke 501 do 600, v torek 13. julija številke 601 do 700, v sredo 14. julija številke 701 do 800, v četrtek 15. julija številke 801 do 900, v petek 16. julija številke 901 do 1000, v soboto 17. julija številke 1001 do 1100 in v ponedeljek 19. julija številke 1101 do 1200.

Opozarjamo, da bodo upravičenci dobili dodatne živilske nakaznice samo s potrdilom in to samo do 25. vsakega meseca, ko morajo biti nakaznice prevzete. Podjetja morajo še v juliju vrniti potrjene sezname št. III. Pripominjamo, da morajo delodajalci prijaviti svoje delavce mestnemu preskrbovalnemu uradu v Ljubljani v času od 20. do 25., v ostali pokrajini pa od 15. do 20. v mesecu za naslednji mesec.

Opozorilo trgovcem in potrošnikom

Ljubljana, 5. julija.

Prehranjevalni zavod Visokega komisarijata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse trgovce z racioniranimi živili in zadruge v Ljubljani, da dvignejo dne 5. in 6. t. m. nakazila za sir, maslo, marmelado in milo v Gosposki ulici 12, I. Trgovci naj pridejo po nakazila že v prvih jutranjih urah.

Potrošniki mesta Ljubljane morejo dobiti na odrezek »104« 100 gr mehkega sira in 60 gr parmezana, in na že določene odrezke 120 gr masla. Dotični, ki si ne bi nabavili živil v prej omenjenem roku, bodo izgubili pravico do nakupa.

Ostala količina masla se bo delila naknadno.

Navdušen kopalec

Ljubljana, 3. julija.

»Pozno sem se naučil plavati«, je pripovedoval navdušen plavalec, ki ne opušča lepega plavalnega sporta niti pozimi. »Domači so mi branili kopanje, tako da sem se kot šestnajstletnik začel komaj učiti prvih plavalnih gibov in kot osemnajstletnik sem bil še vedno začetnik. Kljub temu sem bil drzen kakor plavalni rekorder.

Tistega leta me je zvabilo sredi marca ob lepem, sončnem dnevu na savski breg. Sava je bila narasla po dolgem deževju in ker je naglo kopnel sneg; divje je drla in ni bila posebno vabljiva že, ker je bila kalna. Kdove, kaj me je vleklo v to rjavo, hladno ter neprijazno vodo; spustil sem se v njo ter se ji predal. Kmalu sem začel precej dobro plavati v mirnejši vodi na poplavnem področju. V deročo vodo me na srečo še ni zaneslo. Toda skušnjava ne pride nikdar sama. Nenadno zagledam, da plava po sredi reke lepa velika šatulja. Z otroško radovednostjo in lahkomiselnostjo jo začnem rezati proti sredini toka. Šlo je s težavo, vendar srečno: ko sem prispel na sredo, je šinila mimo šatulja, vendar sem jo zagrabil za stranico. Bila je brez pokrova, v njih pa — z žico zadrgnjene mačkice. Izpustil sem plen ter začel plavati proti bregu.

Tedaj sem pa spoznal, da so me moči zapustile: udi so postali težki, vse telo je bilo obnemoglo. Znašel sem se pod vodo. Divja želja po življenju me je vrgla zopet na gladino, vendar se nisem mogel obdržati. Zašumelo mi je v ušesih, voda mi je vdirala v usta. Kako slastno je v takšnem trenutku življenje! Drugič sem se izmotal iz vode in čeprav je vse plesalo in drvelo mimo mene kakor v sanjah, sem vendar iskal z očmi na bregu človeka, da bi mi pomagal. Prazno upanje! Kdo bi tvegal skok v divjo vodo, četudi bi me opazil?

Bil sem že napol omamljen, spominjam se pa, da je šinila mimo meglena slika vrbovja in sinjega neba, potem me je pa zopet potegnilo pod vodo. Kaj se je godilo z menoj v tistih trenutkih, ki so bili tako dolgi in kratki hkrati, da sem izgubil čut za čas, ne morem povedati. Vem le, da sem zopet hlastnil po zraku. Vodil me je življenjski nagon, vendar me ni povsem zapustila tudi zavest. Nekaj mi je reklo, naj iščem z nogami dno. Pri polni zavesti bi se mi zdelo to smešno, kajti voda je bila vendar tako globoka. Medtem me je voda nesla z divjo hitrostjo. Kako se je zgodilo, ne morem reči; kakor po čudežu sem se s konci prstov na nogah dotipal dna. V tistem trenutku so se zbudile v meni nove sile, da me ni več zaneslo naprej. Voda mi je segala tik do ust, ko sem stal tako na prstih. Pridobil sem dovolj časa, da sem se zopet nadihal in dobro zavedel. Ko se me je že polaščala radost, da sem rešen, so se mi tla nenadno izpodmaknila izpod nog, toda boj z vodo je bil poslej lažji, ker sem si nabral toliko sil, da sem začel zopet plavati. Bil sem rešen. In v tistem trenutku sem postal navdušen plavalec.«

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sobota, 3. julija: Heliodor, Srce Marijino, Leon II.

Jutri: Nedelja, 4. julija: Urh, Berta.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Maria Malibran.
Kino Sloga: Trije orli.
Kino Union: Njegova visokost.
Kino Moste: Krvava svatba in Maciste v peklu.

PRIREDITVE V NEDELJO

Kinematografi nespremenjeno.

DEŽURNE LEKARNE

Danes in jutri: Dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6; Hočevar, Celovška cesta 62; Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Nedeljsko dežurno zdravniško službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Marjan Ahčin, Korytkova ulica 18, telefon 36-24.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 3. JULIJA 1943/XXI.

13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Orkester vodi dirigent Gallino. 13.50: Komorna glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Janez Lipušček — operetna glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 15.15: Pokrajinski vestnik. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.15: Nove plošče Cetra. 18.00: Gospodinjsko predavanje v slovenščini. 19.30: Poročilo v slovenščini. 19.45: Politini komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Pripombe k dogodkom. 20.40: Lirična prireditev družbe EIAR: Gounol: Faust. 22.45: Poročila v italijanščini.

NEDELJA, 4. JULIJA 1943/XXI.

8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 8.15: Orgelski koncert izvaja Marija Amalia Pardini. 11.00: Prenos pete maše iz Bazilike Sv. Pavla v Rimu. 12.00: Razlaga Evagelija v italijanščini (O. G. B. Marino). 12.15: Razlaga Evangelija v slovenščini (O. K. Sekovanič). 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Pesmi in napevi. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Simfonična glasba. 13.30: Pesmi in napevi na ploščah. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Slovenska glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.15: Kmetijska šola na Grmu: Praktična navodila za kmetovalce — predavanje v slovenščini. 17.35: Turnir pesmi — orkester vodi dirigent Rizza. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Orkester »Cetra« vodi dirigent Barzizza. 21.00: Koncert tria Šlajs-Burger-Lipovšek. 21.45: Predavanje v slovenščini. 21.55: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje sopranistka Valerija Haybal. — Operna glasba. 22.30: Orkester vodi dirigent Zeme. 22.45: Poročila v italijanščini.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna **pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** sotjena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. **Kis**, 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. **Mleko** 2.50 lire za liter; **kondenzirano mleko** v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. **Sladkor:** sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.

6. **Mehka drva**, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razžagana drva 40 lir za stot; **enotno milo**, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

Nerodnosti „Slovenskega pravopisa“

Ko sem hodil še v šolo, smo morali pisati »vsak« brez i, »neki« pa z i. Zdaj pa tolikokrat čitam »vsaki človek« in »nek človek«, da sem si že mislil, če ne zahtevajo morda zdaj slovnice pri teh dveh zaimkih ravno nasprotno od tega, kar nekoč. To bi bilo zelo napačno. »Vsak« je namreč po svojem pomenu tak, da si ne moreš predstavljati določenega človeka, kadar slišiš »vsak človek«, ampak misliš pri tem na vse ljudi. Nasprotno si pa pod pojmom »neki človek« ne moreš predstavljati nikogar drugega kakor tistega, ki o njem govorimo, čeprav šele začenjamo govoriti o njem.

Če vam tega nisem pojasnil zadostno, ker nisem slavist, mi dovolite, da vam predstavim dva zbora, ki pojeta v isti dvorani pred istim občinstvom drug za drugim. Tekmujeta. V prvem zboru izpolnjuje vsak pevec svojo dolžnost, v drugem se pa neki pevec nekam zagleda in prezre dirigentov znak tako, da se v popolnoma tihi dvorani sliši samo njegov glas. Ta glas je lahko čist in tudi lep, a vendar — tako je poguben, da se vsi poslušalci ozro v tega pevca, dirigent pa se onesvesti. Tekme je konec.

Priznali mi boste, da je bil izmed vseh pevcev obeh zborov samo ta določen, samo tega so vsi gledali in zato mislim, da ne grešim proti duhu slovenskega jezika, če dam določno obliko temu, ne pa vsakemu, in pišem neki pevec, toda vsak pevec.

Lahko pa da grešim proti slovnici, kajti ne vem dobro, če se duh in slovnica ujemata. Zato se potrudim in grem gledat v »Slov. pravopis«. Kaj najdem? Da to vprašanje še ni rešeno: pri neki je pripisano, da je tudi nek prav, pri vsak pa nič, kakor da to ni važno in da rabiš lahko obe obliki.

Tega torej tam nisem našel, pač pa nekaj drugega, česar nisem iskal: pouk namreč da ne smemo reči »brez vsakega dvoma«, temveč »brez kakega dvoma« ali »brez nobenega dvoma« ali pa »brez najmanjšega dvoma«. Meni se zdi vse to napačno, rekel in pisal bi samo »brez dvoma«. Seveda, če bi spadal med tiste, ki so plačani od vrstice, od kosa, potem bi že podaljšal, a bolj temeljito, n. pr. »tu je nemogoč vsak dvom, težek ali lahek, tak ali drugačen ...« Besedo »kak« bi pa porabil k večjemu tako, da bi podaljšal tisti stavek, to se pravi da bi raztrosil bolj na široko tiste pleve še takole: »Nemogoč je tudi kak tak dvom, kakršne hlinijo včasih zapeljivci v romanih, da pomagajo do uspeha ne sebi, ampak od kosa plačanemu pisatelju.« Pri predlogu »brez« bi pa ne dodajal dvomu v nobenem primeru nobenega okraska. Če bi bil profesor, bi prečrtal »vsakega« enkrat, »kakega« pa dvakrat.

»Nobenega« pa trikrat! »Brez nobenega dvoma« je tolikšna neumnost, da prihranim razlago sebi in čitateljem za takrat, če se bo kdo oglasil v obrambo te spake.

A »nobenega dvoma« je tudi samo zase brez tega »brez« napačno, če nismo prej govorili o raznih dvomih, in — kakor se vidi na strani 134 pod besedo »nobeden« — pisatelji »Pravopisa« tega ne vedo, — Trije zgledi so tam navedeni, pa vsi napačni: 1. »Nobeden ni hotel pomagati«, prav: nihče ni hotel pomagati, ali pa mora biti kaj spredaj, n. pr. Vsi so le zijali, nobeden ni hotel pomagati. 2. »Noben človek«. Tudi to je napačno, če ni nasprotja, n. pr. noben človek, pač pa kaka žival. 3. »Nimam nobene pravice«. Tu je treba »nobene« brez pomisleka črtati, ker je pravica samo ena. Če pa smo govorili o pravici lova, pravici pesti, pravici govora in tiska itd., bomo rajši rekli, da ljudstvo nima nikakršne pravice, ne pa nobene.

To je vedel še celo tisti neznani pisatelj, ki je napisal ali prevedel knjigo neznanega pisatelja, založeno in tiskano v Merkurjevi tiskarni z naslovom »Arijana«. Ta se je (morebiti zaradi Pravopisa) ustrašil majhne napake »brez vsakih pogojev« in hotel napraviti večjo, pa se je še pravočasno premislil, ognil se »nobenih« in napisal: »brez nikakih pogojev«. To se mu je zdelo tako dobro, da je potem še enkrat napisal nekaj podobnega: »brez nikakih življenjskih izkušenj«. Pokazal pa je s tem nekaj čuta za jezik, pa malo za logiko.

Končno še zadnje, kar nam Pravopis ponuja: »brez najmanjšega dvoma«. Dvom pravzaprav ni ne velik ne majhen. Dvom je samo dvom, pa najsi bo globok ali plitev, utemeljen ali neutemeljen, dvom je. Pisatelji, ki ljubijo okraske, bi lahko premišljevali o plitvih in globoko utemeljenih dvomih, navsezanje bi se pa odločili za vse dvome in napisali »brez vsakega dvoma«. Okrasni slog je tako razširjen, da brez nepotrebnega okraska tak pisatelj sploh ne zna napisati stavka. Pri Nemcih še bolj kakor pri nas. To je tudi nalezljivo — vsi moramo paziti, da se temu ognemo, pa se nam ne posreči vselej. Tu pa pride profesor in namesto da bi prečrtal okrasek kot nepotreben in zato napačen, ponuja nove okraske in ima pri tem nesrečo, da so vsi njegovi okraski še bolj napačni. Če ni malih dvomov, tudi najmanjših ni. A tudi kadar so, zakaj naj bi pisatelj, ki hoče ovreči vse dvome, zaradi pravopisa ovrgel samo najmanjšega? Brez najmanjšega dvoma namreč točno pomeni, da odstranimo samo tega, vse večje dvome pa pustimo. Ali pa je hotel tudi profesor odstraniti vse dvome in napisati »brez tudi najmanjšega dvoma«? To bi bil še daljši, slabši, bolj voden okrasek kakor pisateljev, in sicer, takrat, ko bi bil moral profesor na ves glas zaklicati:

Izpustite vse nepotrebne okraske!

*

Naj še razložim, zakaj sem zgoraj napisal »pravzaprav« (skupaj), dasi zahteva Pravopis »prav za prav« (narazen). Čut mi mora povedati, kdaj imajo posamezne besede še svoj pomen in kdaj pomeni ves izraz en sam pojem. Na primer: Če hoče kdo ceno zaokrožiti navzgor, mu zabrusiš: »Prav za prav zahtevam. Saj imaš drobiž!« Pravzaprav pa pri tem nisi mislil na prav in pravico, temveč na zgubo in dobiček. Popolnoma prav imaš. Če že hoče zaokrožiti, naj zaokroži navzdol, da bo tebi v prid! Toda potem bo pa trgovec zahteval prav za prav. Tako vidimo, da je pravzaprav za obe strani najboljše in najbolj prav, če si dajeta prav za prav.

Jezik je čudovita umetnina. V sebi ima mirnost častitljivih starcev in vretje najživahnejše mladine. Da se bo prav razvijal, da bo lep in čist, moramo paziti vsi, tudi če nismo strokovnjaki!

Cene, mezde in zaposlitev

Podatki iz poslovnega poročila Pokrajinske delavske zveze za lansko poslovno leto

Ljubljana, 3. julija.

V temeljitem letnem poslovnem poročilu Pokrajinske delavske zveze (PDZ) so tudi zbrani številčni podatki o gospodarskem položaju v pokrajini glede na cene, mezde in zaposlitev. Poročilo nazorno pojasnjujejo še grafične slike. Pri ocenjevanju višine mezd v splošnem povprečju in v posameznih poklicnih skupinah so se oslanjali na mesečne statistične podatke o zavarovani mezdi po poročilih Zavoda za socialno zavarovanje. Letos januarja je ZSZ (Zavod za socialno zavarovanje) izdelal obsežno statistično poročilo in v njem je primerjava zavarovane mezde po poklicnih skupinah nezgodnega zavarovanja za dne 20. julija 1941 in z dne 25. januarja letos. V poročilu PDZ pa primerjajo zavarovane mezde tudi z višino septembra 1939, torej ob začetku vojne. September 1939 je Pokrajinski delavski zvezi osnova za primerjavo cen v posameznih razdobjih vojne dobe, razen tega so pa bile mezde posameznih strok do septembra 1939 dolga leta v ustaljenem razmerju. V času med septembrom in julijem 1941 so mezde naraščale nesistematično, od stroke do stroke. Zato je mogoče, da so se mezde v posameznih strokah, ki so imele julija 1941 povsem nenormalne mezde, od julija do letošnjega januarja mezde znatno povišale, kar pa še ne pomeni, da je sedanja mezdna višina te poklicne stroke nesorazmerno visoka.

Mezde

Pri proučevanju ter primerjanju mezd po poklicnih skupinah v septembru 1939 je bilo treba premagati še posebno težavo, ker je socialno zavarovanje izdelalo za ta datum le povprečno zavarovano mezdo za vse poklice. Zato so morali v Pokrajinski delavski zvezi sami izračunati mezde po poklicih za september 1939; računali so tako, da so povišali zavarovane mezde, ugotovljene za posamezne poklice l. 1935, v razmerju, ki je v njem narasla povprečna zavarovana mezda vsega delavstva od l. 1935 do septembra 1939. Premagati so pa morali še druge težave, da niso zašli v netočnosti. Upoštevati so morali tudi, da je »skupina gospodarskih poslov« zavarovana po kategorijski mezdi, ki jo določi ZSZ, ne pa po dejanskih mezdah. Zato se za to skupino ne da sklepati iz zavarovane mezde, kakšna je višina dejanskih mezd. — Glede realne mezde pravijo v poročilu, da je v tem času nemogoče, da bi dosegala predvojno višino. Vsi poskusi, da bi dosegli predvojno višino z nominalnim povečanjem mezd, morajo voditi le do vzporednega naraščanja cen; povečanje mezd mora ostati po svojem učinku neuspešno, če je splošno. Zato je pravilno, da se mezde v načelu stabilizirajo prav tako kakor cene ter da se spreminjajo le glede na splošen gospodarski in socialni položaj in v izjemnih razmerah, ne pa nekontrolirano in splošno. Vendar je treba izravnati razliko, če so zaostale mezde v kateri stroki občutno za povprečnim zvišanjem mezd. Dalje naglašajo, da ni nenaravno, če je odstotno zvišanje mezd v strokah, kjer je bila začetna mezda v lirah izraženih zneskih visoka, podpovprečno, kajti višje mezde se morajo v izrednih časih nesorazmerno manj zviševati, nižje pa bolj. Naša mezdna politika bo lahko koristno uporabila gradivo, ki sta ga zbrala PDZ in ZSZ, če bo upoštevala vse pripombe in presodila vse posebnosti posameznih primerov,

Zaposlenost in nezaposlenost

V poročilu PDZ o zaposlenosti in nezaposlenosti predlanskim je bilo omenjeno, da je iz podatkov o ljudskem štetju ter o starostni, socialni in poklicni strukturi prebivalstva Ljubljanske pokrajine mogoče sklepati, koliko je zaposlenih v pokrajini delavcev in nameščencev. Lani je bilo zaposlenih delavcev in nameščencev v industriji, trgovini in obrti v posameznih mesecih (v tisočih): 34.5, 34.2, 33.6, 32.4, 31.6, 30.3, 26.5, 26.4, 26.2, 25.6 in 24.4. Po omenjeni presoji bi pa moralo biti zaposlenih 36.000 do 38.000. — Število zavarovancev ZSZ se je lani znižalo za okrog 4000, članov Bratovske skladnice pa za nad 300. — Borza dela je izkazovala letos januarja 1455 nezaposlenih; med njimi jih je bilo 500, ki o njih lahko sodijo, da gre le za sezonsko nezaposlenost. Napredek v zaposlenosti sta lani izkazovali papirna in kemična stroka. Nekoliko si je opomogla tudi grafična stroka, ki pa vendar še ni premagala krize. — Pri presoji razmer na delovnem trgu so napovedali, da v letošnjem poletju ne bo nezaposlenosti ter da bo delavcev celo primanjkovalo.

Nekaj številk

Naj navedemo še nekaj zanimivih številk o gibanju mezd in o delovnem trgu. V odstotkih izraženo je zavarovana mezda najbolj narasla v skupini »kamenje in zemlja«, in sicer za 134.5%; septembra 1939 je znašala 10, julija 1941 16 in januarja letos 28.33 L. Indeks zavarovane mezde (osnova 10. september 1939) je znašal v tej skupini letos januarja 283. V resnici se je pa mezda najbolj zvišala v gozdno-žagarski stroki v primeri z višino septembra 1939, kajti letos januarja je znašal indeks 340; septembra 1939 je znašala zavarovana mezda v tej stroki 8.8, julija 1941 15.56 in letos januarja 30.51 L.

V tej stroki je znašala dnevna zavarovana mezda 1939 11.3, julija 1941 12.96 in letos januarja 14.94 L. Indeks je znašal januarja 133, porast mezde pa 63%. Povprečje dnevne zavarovane mezde za vse stroke je znašalo septembra 1939 9.53, julija 1941 12.96 in letos januarja 20.25 L; indeks je znašal 212.5, porast mezd pa 100%. Z mezdami januarja letos je bilo mogoče v posameznih strokah kupiti nekaj več življenjskih potrebščin kakor septembra 1939, in sicer v usnjarski 106%, v gozdno-žagarski pa celo 144%. Povprečno v vseh strokah je bilo mogoče kupiti s tedanjimi mezdami 90% potrebščin. — Indeks življenjskih stroškov je znašal 249 25. januarja letos, 20. junija 1941 pa 180.3. Indeks povprečne zavarovane mezde je znašal 20. junija 1941 135.9, letos 25. januarja pa 212.5. Če upoštevamo pri mezdah še družinske doklade, je znašal indeks letos januarja 225.2. Vštevši družinske doklade je znašal indeks obremenitve delodajalca z mezdami 233.7 na osnovi obremenitve septembra 1939. Porast cen je znašal (ne glede na kvaliteto blaga) 180.27. — ZSZ je štel januarja lani 27.870 zavarovancev, letos istega meseca pa 23.951. Pri Borzi dela je bilo lani januarja prijavljenih 6715 nezaposlenih, letos pa 1455. Med nezaposlenimi, prijavljenimi pri Borzi dela, je bilo 138 tekstilnih delavcev, 552 stavbnih delavcev, 133 oblačilnih, 114 grafičnih, 44 kemičnih, 54 gostinskih, 57 gozdno-žagarskih delavcev in 97 trgovskih pomočnikov ter 89 hišnih poslov.

Kolektivne pogodbe

Ob koncu l. 1941 je bilo v Ljubljanski pokrajini v veljavi 14 kolektivnih pogodb in 9 mezdnih sporazumov. Razen kolektivne ureditve delovnih pogojev po strokah, odnosno obratih so bile v veljavi še minimalne mezde za nekvalificirano delavstvo vseh strok in za nameščence, dalje tarifna lestvica za mizarsko stroko, minimalne mezde za gostinsko pomožno osebje in minimalne mezde za delojemalce pri javnih delih. Cestni železničarji so imeli službeno pragmatiko, ki je bila izdana po zaslišanju del[illegible]. Ob koncu l. 1941 so imeli urejene [illegible]e pogoje s kolektivnimi pogodbami [illegible] vso stroko le delojemalci stavbne in brivsko frizerske stroke. Obstojali sta še kolektivni pogodbi za grafično in knjigoveško stroko, a oblast bi morala pogodbi razširiti z naredbo tudi na neorganizirana podjetja. PDZ je začela lani z vnemo urejevati delovne odnose: s pomočjo novih sindikatov in skupin je sklenila 21 kolektivnih pogodb in 4 mezdne sporazume. Po sklenitvi kolektivne pogodbe za žagarsko industrijo je prenehalo veljati prejšnjih 8 obratnih mezdnih sporazumov. — Lani je bilo sklenjenih tudi nekaj dodatkov za stare pogodbe. V treh primerih je o zvišanju mezd odločalo razsodišče. Leta 1941 sklenjene kolektivne pogodbe so vsebovale predpise, da se mezde v primeru podražitve življenjskih potrebščin lahko prilagode novim razmeram brez odpovedi pogodbe. Lani je pa oblast razsodila, da se mezdni deli kolektivnih pogodb ne morejo spremeniti med časom veljavnosti, zato so bile odpovedane 3 pogodbe pri petih podjetjih. Ob koncu lanskega leta je bilo v veljavi 33 pogodb, 4 mezdni sporazumi in ena službena pragmatika.

DNEVNE VESTI

— **Industrijsko izkoriščanje italijanskih vodnih sil.** Agencija »Agit« poroča: Sedanje izjemne prilike prožijo način, pravilno ceniti vrednost stvaritev, ki so bile uresničene v Italiji na področju uporabe ter izkoriščanja vseh vodnih sil v industrijske svrhe in specialno za proizvodnjo električne energije. Obenem pa je poudariti, da ni pomanjkanje gotovega materiala niti najmanj vplivalo na ritem novih gradenj in novih zasnov. Od leta 1937, ko je bil postavljen prvi znanih treh programov za hidroelektrične gradnje, je bilo dovršenih 130 novih elektrarn s proizvodnjo 3800 milijonov kilovatnih ur. Leta 1942 je bilo n. pr. urejenih 31 obratov s proizvodnjo 843 milijonov kilovatnih ur. Sedaj je v gradnji 76 novih obratov s proizvodnjo 454,000.000 kilovatnih ur. Skupno je sedaj v polnem obratu 1233 elektrarn. Lanska proizvodnja električne energije beleži 20 milijard kilovatnih ur.

— **Utopljenca v reki Po.** Te dni sta se kopala v reki Po dijak Anton Perini in Carmine Lancione. Oba sta utonila, predno so jima mogli sokopalci pomagati ob njunih klicih na pomoč. Njuni trupli še nista bili naplavljeni. Oba sta bila po rodu iz Cremone.

— **Seznam pokrajinskih cest, ki bodo uvrščene v državno cestno omrežje.** Agencija »Agit« poroča: Po sestavi temeljitega seznama pokrajinskih in občinskih cest je minister javnih del v sporazumu z avtonomno cestno upravo odredil sestavo seznama pokrajinskih cest, ki jih bo z ozirom na njihovo važnost treba uvrstiti med državne ceste. V ustreznem razmerju bodo uvrščene med pokrajinske ceste one občinske ceste, ki jim pripada slična važnost kot pokrajinskim cestam. Seveda gre pri tem za obsežen program in se vodijo v tem oziru raziskovanja s potrebno previdnostjo, da se dožene naraščanje finančnih potreb cestne uprave. Raziskovanja se razvijajo v smeri, da bodo lahko po koncu vojne uresničena.

— **Hotel rešiti tovariša, pa še sam utonil.** Reka Isonzo privablja tudi letos številne kopalce, da se v njej posvežijo. Med njimi sta bila tudi 19-letni Alfred Bellino iz ulice Volta št. 18 in 19-letni Emil De Trois iz ulice Rabatta, oba iz Gorizie. Bellino je hotel preplavati reko, ko je njegov tovariš De Trois zaslišal njegove klice na pomoč. Zaplaval je proti Bellinu, ki se je že potapljal. Bellino pa se je oprijel svojega reševalca s takšno silo, da je še njega potegnil v globino. Oba sta utonila. Oba utopljenca je Isonzo že naplavil.

— **Poobla'tina poroka z vojnim ujetnikom.** Iz Coma poročajo: Poročni obred za poobla'tino poroko vojnega prostovoljca narednika Bruna Vincenzija, ki je padel v vojno ujetništvo junija 1941 v Addis Abebi, z gospodično Viktorino Falavena, nečakinjo prvega dessijskega apostolskega prefekta o. Konstantina Bergue, je bil opravljen v baziliki sv. Pavla v mestu Cantù. Poročni obred, s katerim je bila potrjena zaobljuba, na katero je prisegel Vincenzi v Bombayu 12. decembra 1942 in ki jo je vzela nevesta na znanje, je bil izvršen v navzočnosti prič. Prošt je naslovil na nevesto izpodbudne besede.

— **Padel z višine 7 metrov in odnesel zdravo kožo.** Iz San Rema poročajo: Čudežen primer srečnega naključja se je primeril v naselbini Taggia. Med igro na oknu drugega nadstropja se je preveč nagnil čez rob okenskega okvira štiriletni Tuli Da Crema. Strmoglavil je z višine sedmih metrov in obležal na domačem dvorišču. Toda ne za dolgo, kajti par hipov zatem je že pobral in jo mahnil spet nazaj domov. Deček je ostal po izrednem naključju popolnoma nepoškodovan.

— **Prepovedana prodaja priprav za mletje žitaric.** Od 1. julija t. l. pa do dobe šestih mesecev po koncu vojne je prepovedana proizvodnja in prodaja priprav za gospodinjsko uporabo, ki služijo za mletje žitaric in pripravi katerih koli domačih testenin. Prepoved pa se, kakor poročajo iz Rima, ne nanaša na proizvodnjo in prodajo onih priprav, ki so v smislu že izdanih dovoljenj ministra za izmenjavo in valute določene za izvoz. Uvožene pripravе omenjene vrste lahko pridejo na nacionalno tržišče v skladu s predpisi, ki jih je izdal korporacijski minister v soglasju z ministrom za izmenjave in valute. Ta naredba je bila že objavljena v rimskem Službenem listu.

Inseriraj v „Slov. Narodu“!

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO SLOGA

Visoka pesem tovariške ljubezni v letalskem filmu

Trije orli

Letalska visoka šola, akrobacije, zabava, ljubezen, vojna

V glavnih vlogah: **Leonardo Cortese, Michela Belmonte**

Predstave ob: 14., 16., 18. in 20 uri

KINO MATICA

Film o življenju in tragičnem koncu slovite pevke preteklega stoletja

Maria Malibran

Maria Cebotari poje arije iz oper Rossinija in Bellinija. Sijajni igralci: **Rossano Brazzi, Renato Cialente, Tina Lattanzi**

Predstave: ob delavnikih ob **16., 18.30, 20.30**; ob nedeljah in praznikih ob **10.30, 14.30, 16.30, 18.30 in 20.30 uri**

KINO UNION

Da je tudi med grofovsko hčerko in navadnim meščanom mogoča zakonska zveze, hoče pokazati film

Njegova Visokost

V glavnih vlogah: **Germana Paolieri, Oretta Fiume, Adriano Rimoldi** itd.

Predstave ob: **15.30, 17.30 in 19.30 uri**

— **Hud vihar v Benetkah.** Iz Benetk poročajo: V takozvanem kanalu Giudecca je povzročil vihar izgubo velikega čolna in ves tovor peska, ki je bil v njem. Razen tega je bilo ogroženo življenje moških, ki so bili v čolnu. V višini jezuitske cerkve je namreč neki vlačilec, ki ga je vodil kapitan Vincenc Schiavon in ki je nosil železniški ponton, plul mimo čolna. Ob razburkanih valovih, ki so nastali zaradi nenadnega viharja, je zadel vlačilec s pontonom ob čoln, ki so ga preplavili valovi in ki se je začel kmalu potapljati. V čolnu so bili lastnik Dominik Tiozzi, potem neki Sottemarina in mornar Viamoro Tiozzo. Vsi trije so dobri plavalci in so se rešili. V bližini Alberonov pa so opazili ribiči z neke barke, kako se dva moška držita kvišku molečega spodnjega dela prevrnjene ribiške ladje. Oba sta klicala na pomoč, potem ko se je ladja v nemirnih valovih prevrnila. Z nekim vlačilcem so se približali brodo'omcema, ki sta se rešila na vlačilec. Bila sta to brata Ivan Busetto, star 24 let in Marko Busetto, star 25 let. Pripovedovala sta, kako sta ravno pričela z ribolovom, ko je zajelo ladjo visoko razpenjeno valovje ter jo prekucnilo. Nekaj časa sta se plavajoč vzdrževala na vodni površini, nato sta se pa oklenila podladja, ki je molelo iznad gladine.

— **Tradicionalna beneška prosl'ava na Petrovo.** V baziliki sv. Petra v Benetkah je bil na Petrovo tradicionalni obred v navzočnosti beneškega patriarha kardinala Piazze, ki mu je številno zastopstvo adrijatiških ribičev izročilo ribiški prstan, ki ga hranijo v zakladnici bazilike sv. Marka. Izročilo pravi, da je bil ta ribiški prstan najden na prstu sv. Marka, ko so svetnikovo truplo položili leta 1094 v kripto omenjene bazilike. Po drugem izročilu pa gre pri tem za prstan, ki ga je evangelist ponudil ribiču ob strahovitem viharju, ki je ogrožal Benetke. Pozneje je bil ta čudodelni prstan izročen beneškemu dožu. Prstan je bil slovesno izročen po predsedniku ribiške zajednice, ki ga je spremljal tudi župnik sv. Evfemije in ki se je v smislu obreda pripel'al k baziliki sv. Petra v tradicionalnem sprevodu okrašenih ladij in čolnov. Letos je bil opuščen običajni banket, ki ga je po stari tradiciji pripravil beneški patriarh zastopstvu ribičev v svoji palači.

Uprava KINA UNION

obvešča cenj. ob'skovalce kinopredstav, da bodo od nedelje, dne **4. julija** naprej **predstave v kinu Union ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, 18.30 in 20.30 uri; ob delavnikih pa ob 16.30, 18.30 in 20.30 uri**

— **Kongres za avtarhična specialna jekla.** Ob sodelovanju številnih tehnikov, mehanikov in metalurških strokovnjakov je bil otvorjen v Milanu kongres za avtarhijo specialnih jekel. Kongresna dela so se pričela z obravnavanjem različnih problemov, ki so v zvezi z uporabo specialnih avtarhičnih jekel za gradnje in orodja, ki jih je italijanska industrija umela poskrbeti za aktualne potrebe. Tajnik metalurških tehnikov prof. Guzzoni, dr. Dainelli, prof. Zoia in inž. Reppini so izčrpno poročali o najnovejših pridobitvah na področju avtarhičnih jekel. V zvezi z omenjenim kongresom je bila tudi razstava metalurških izdelkov, pridobljenih z uporabo specialnih jekel.

— **Nesreče.** V ljubljanski bolnišnici se zdravijo naslednji ponesrečenci: Jožefa Bratuš, 50-letna postrežnica iz Ljubljane, se je vsekala v levico. — Ivan Novak, 28-letni delavec iz Ljubljane, si je obrezal prste desnice na krožni žagi. — Fr. Barkelj, 16-letni delavec iz D. M. v Polju, je padel z zidarskega odra in je notranje ranjen. — Marijan Hasler, 18-letna delavka iz Ljubljane, si je pri padcu na stopnicah zlomila desno nogo. — Alojz Koleša, 40-letni posestnik iz Št. Vida pri Stični, si je pri padcu s črešnje zlomil desnico. — Jože Pajk, 52-letni posestnik iz Št. Vida, si je pri padcu z voza zlomil levico. — Ivan Merjasec, 78-letni železničar iz Ljubljane, je padel z lestve pri obiranju lipovine in si zlomil desno nogo. — Viktor Mehle, 13-letni sin posestnika iz Slivnice, si je pri padcu v gozdu zlomil levico. — Antonu Pavšlju, 46-letnemu hlapcu z Ljubljane, je padla desna na levo nogo in ga ranila.

KINO MOSTE

Odličen film iz polpretekle dobe izseljencev - drvarjev — Ljubezenska drama visoke kvalitete in z odličnimi igralci: Fosco Giachetti, Luisa Ferida

Krvava svatba

ter film največje fantazije

Maciste v peklu

V nedeljo ob 2., ½5. in ½8. uri oba filma; delavnik ob 6. uri — Predprodaja v nedeljo od 10.30 ure dalje

Vsled ogromnega zanimanja za ta spored vstopnic ne rezerviramo!

IZ LJUBLJANE

—lj **Lep praznik v novinarski družini.** 60-letnico rojstva praznuje danes naš novinarski tovariš, urednik »Slovenca« g. Viktor **Cenčič.** Dolga je vrsta njegovih prijateljev, ki si jih je pridobil kot izredno dobrodušen, iskren mož blagega značaja v svojem skoraj 40-letnem novinarskem delu in vsi ga imajo radi, saj ga je sama dobrota in uslužnost. Že nad 10 let je Viktor Cenčič podpredsednik Novinarskega društva v Ljubljani, z veseljem pa prime v globoki stanovski zavesti za delo tudi drugod, kjer koli gre za koristi novinarskega stanu. Množici njegovih prijateljev se pridružujemo tudi mi in kličemo slavljencu: Še na mnoga leta!

—lj **Lepo vreme.** Rek pravi, da ne smemo hvaliti dneva pred večerom, vendar se ne bomo zmotili, če rečemo, da bo danes nekaj lepih sončnih ur. Včeraj je minil dan brez močnejšega dežja, malo je pa moralo sevedа porositi vsaj zvečer. Popoldne so se na več straneh kupičili značilni hudourni oblaki, vendar nevihte ni bilo, pač se je pa pred večerom začelo močneje oblačiti od zahoda. Maksimalna temperatura tudi včeraj ni bila posebno visoka. Znašala je 23.2 stopinj. V pretekli noči se je zopet zelo ohladilo, zato je bilo tudi davi megleno, vendar je bila današnja minimalna temperatura malo višja od včerajšnje. Znašala je 10.8 stop. Barometer napoveduje izboljšanje. Zračni tlak je bil davi približno za milimeter višji kakor včeraj zjutraj.

—lj **Davčna uprava za mesto v Ljubljani poziva** vse delodajalce, ki so plačevali uslužbenski davek v davčnih znamkah, da odvedejo ta davek v gotovini za II. četrtletje do 15. t. m. s seznami, iz katerih morajo biti razvidna vse imena uslužbencev, višina plače ali mezde in odpadajoči uslužbenski davek, prispevek za obrambni in bednostni sklad in event. druge davščine. Obenem se pozivajo vsi zamudniki, ki tega davka za I. četrtletje še niso plačali, da to takoj store, da se izognejo kazenskim posledicam. Seznam uslužbenskega davka je vlagati na sobi št. 14-II, Vodnikov trg št. 5, kjer dobe delodajalci vsa potrebna pojasnila.

—lj **Petrolej za junij.** Mestni preskrbovalni urad bo delil nakaznice za petrolej za mesec junij tako, da v sredo 7. julija pridejo na vrsto upravičenci z začetnicami A do Č, v četrtek 8. julija upravičenci z začetnicami D do F, v petek 9. julija upravičenci z začetnicami G do I, v soboto 10. julija upravičenci z začetnicama J in K, v ponedeljek 12. julija upravičenci z začetnicami L do N, v torek 13. julija upravičenci z začetnicama O in P, v sredo 14. julija upravičenci z začetnicami R do Š, v četrtek 15. julija upravičenci z začetnicami T do V in v petek 16. julija upravičenci z začetnicama Z in Ž. Urad bo petrolej nakazoval upravičencem izključno samo navedene dni in sicer vsak dan od 8. do 10. in od 15. do 17. ure na Krekovem trgu št. 10 v Mahrovi hiši, soba št. 1 v I. nadstropju.

—lj **Umrli so v Ljubljani** od 25. junija do 1. julija. Lipovž Anton, 84 let, drž. cestar v p., Rudnik 48; Hrastnih Antonija, sestra šinkletika, 30 let, usmiljena sestra sv. Vinc. Pavl., Slomškova ul. 20; Avšič Janez, 47 let, zasebnik, Sneberje 9, obč. Dev. Mar. v Polju; Škerl Janez, 11 let, sin ključavničarja, Cesta v zeleni log 7; Celarc Franc, 69 let, delavec, Japljeva ul. 2; Fritsch Otmar, 40 let, novinar, Kolezijska ul. 23; Skopec Viktorija, roj. Skalar, 31 let, žena krznarja in frizerka, Splitska ul. 6; Pavčnik Marija, roj. Vodnik, 1 let, vdova mizarja, Vidovdanska c. 9; Gostinčar Marija, roj. Peršin, 67 let, posestnica, Peterčeva ul. 12; Jalen Frančiška, roj. Primšar, 79 let, vdova sluge, Vidovdanska c. 9; Križman Uršula, 83 let, delavka, Japljeva ul. 2; Gartus Franci, 20 let, sin lekarnarja, Zaloška c. 47. — V ljubljanski bolnišnici so umrli: Sinkovec Anton, 21 let, čevljarski pomočnik, Streliška ulica 24; Kiferle Ivan, 87 let, nadučitelj v p., Rimska c. 5; Jager Ivana, 48 let, delavka, Ciglarjeva ul. 32; Klančar Jožefa, 1 leto, hči delavca, Gradišči 9, obč. Vel. Lašče; Zupančič Ivan, 71 let, šolski upravitelj v p., Dolenjska c. 23a; Treven Frančiška, 69 let, trgovka, Gerbičeva ul. 1.

—lj **Žegoza — Mali gospodar** obveščata vse člane, da je bilo 2. julija t. l. zaključeno razdeljevanje krmil za junijski obrok. Krmila sama bomo delili počenši s 5. julijem in sicer 1. teden 5. julija od št. 1—1000, drugi teden (12 julija) od 1001 do 2500, tretji teden (19. julija) od 2501 do 4000. Za vse dneve velja sledeči obecedni red: Ponedeljek A, B, C, Č, D, E, F, G, torek H, I, J, K, L, sreda M, N, O, P, R, četrtek S, Š, T, U, V, Z, Ž. Kdor ne pride ob določenem času, mu krmila zapadejo. Vsak član dobi pri prejemu krmil novo popisno polo, ki naj jo vestno izpolni in takoj odda v pisarni. Pri komur bo ugotovila kontrola, da je prijavil več živali kot jih ima v resnici, bo izgubil pravico do prejemanja krmil.

—lj **Ali se hočete naučiti italijanski brez truda in napora?** Nabavite si dr. Gradov Italijanski tečaj za Slovence, ki ga dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge Gelenburgova 3. Knjiga je namenjena samoukom, ki se ob točnem upoštevanju predpisanih navodil z lahkoto nauče v kratkem času italijanskega jezika. Mehanično-sugestivna metoda.

—lj **Mali gospodar Žegoza** obveščata svoje člane, da bodo izgotovljene kunčje kožice na razpolago njih lastnikom samo ta teden v četrtek in petek, dopoldne in popoldne v prodajalni Gallusovo nabrežje 32.

—lj **Če hočeš res dobro vino piti,** belo črnino ali rudeče, moraš v gostilno Lovšin priti!

—lj **Glasbena šola »Slega«** priredi letošnjo V. produkcijo v ponedeljek 5. julija ob 18. uri v svoji glasbeni dvorani. Nastopijo gojenci pevskega in instrumentalnih oddelkov.

Inseriraj v SLOV. NARODU!

Franckin sin

Franckin sin Ludko je otrok predmestja. Njega vzgajajo predmestne ceste, ki so ozke, netlakovane in porasle s travo. Mati se ne utegne dosti ukvarjati z njim, ker se mora dan za dnem pehati za delom. Tako je že od nekdaj. Do kamor sežejo Ludkovi osemletni možgani. Mati gre zjutraj za delom. Kamorkoli že. Pere, pospravlja pri tej ali oni gospe. Ali pa pleve in koplje na njivi. Sestra Marica je v šoli. Ludko je sam. V kuhinji je dolgočasno. Gre na dvorišče in opazuje mizarja pri delu. Pobira odpadke lesa in sestavlja iz njih hiše in druge reči. Ko se naveliča, pa gre na cesto. Tam je dosti otrok. Igrajo se s kamenčki, pode papirnatega zmaja ali pa grade pri mlaki jez. O, na cesti je silno zabavno. In najbolj prijetno je to, da ni nikjer hudega očeta ali matere, ki bi se kregala: Tega ne smeš; To je grdo in nespodobno.

Včasih pride po cesti lepo oblečena meščanka z belim vozičkom. V vozičku sedi med čipkami in svilenimi trakovi okrogloličen otrok. V roki ima kos čokolade ali pisano žogo. Lepa mamica se mu smehlja in ga ogovarja s čudovitimi imeni, ki jih znajo samo gosposke lepo oblečene mamice. Ludko ju opazuje in si misli, kako čudežno lepo bi bilo, če bi tudi njegova mati mogla nositi takšne lepe obleke, se mu smehljala, ga klicala s sladkimi ljubkujočimi imeni in mu kupila čokolade in pisano žogo. Toda to je samo drobcen trenutek, ki se razprši kakor milni mehurček, ko izgine lepa gospa z vozičkom za vogalom. Potem je Ludko spet Ludko, otrok, ki mu je cesta mati in vzgojiteljica. O, da, Ludko hodi tudi v šolo. Vsak dan presedi v šoli tistih nekaj odmerjenih ur, posluša učiteljičino razlago in si zapomni, kolikor pač more. V šoli ni med najboljšimi, pa tudi ne med najslabšimi. Toda to ni važno. Saj ne bo nikoli študiral za doktorja ali gospoda. Ko bo izpolnil štirinajsto leto, se bo šel učit obrti, ali pa postane dober delavec, kakor sta njegov oče in mati.

Da, takšno je bilo Ludkovo življenje do onega usodnega dneva pred tednom. Do tistega dneva, ki je bil tako mrzloten, deževen in pust. Takrat je njegova mati prala pri neki meščanski družini. Sestra Marica je bila v šoli. Ludko je bil sam doma. Po podstrešnem oknu je trkal dež, monotono, strašno dolgočasno. Vsa kuhinja je bila zapredena v sive sence dolgočasja. Ludko je razmišljal: da bi se igral na dvorišču ali na cesti v tem dežju je bilo nemogoče. Tu v kuhinji pa je bilo tako pusto. K mami pojdem, se je spomnil. In že je stekel, razoglav in bosonog po blatni cesti do hiše, kjer je mati prala.

Pralnica je bila vsa meglena od pare. V kotlu je brbotaje vrela voda. Mati je mencala velike kose perila in se še ozreti ni utegnila, ko je prišel. »Pri tebi bom, doma mi je dolgčas, je povedal.« »Ampak le, če boš mirno sedel« ga je mati opomnila. Ludko je gledal, kam bi sedel. Povsod sami čebri namočenega perila. V pokritem kotlu je pela vrela voda. Kotel je na široko obzidan. Tu bi bil kar prostoren in še topel sedež zanj. Ludko se je pognal, da bi sedel na zid poleg kotla. Pri odskoku pa je z roko zadel ob pokrovko, ki je odletela in otrok se je znašel v kotlu vrele vode.

Če bi to doživela ena tistih nežnih goposkih mamic, ki se z belimi vozički sprehajajo po tivolskem parku, bi najbrž omedlela ali celo umrla od groze. Francka pa je samo preprosta delavka in utrjena v težavah, bolečinah in trpljenju. Ona ne zna niti jokati več. Le nieno srce joče in trpi skrivaj. Skrita bolečina pa je najhujša in najbolj skeleča.

Mnogo težkih in najtežjih bremen so že nosile njene močne roke. Toda ko je takrat nesla svojega težko ranjenega, ječečega sinka v bolnišnico, se je opotekala in omahovala, kakor pijana. Ni jokala. Ni tožila. Ustne je krepko stisnila. Le njene oči so bile tako žalostne. Videla sem že nekoč prav takšen, neizrečeno žalosten pogled: na prastarem znamenju sredi polja je bila naslikana mati božja žalostna. — Kdove kdaj in kdove kdo jo je naslikal. Podoba je bila vsa obledela od sonca in izprana od dežja. Le srce s sedmimi meči prebodeno in oči, v katerih je bila neizmerna bridkost, so bile vse žive, kakor, da so upodobljene nedavno.

Zdaj leži Franckin sin v bolnišnici na četrtem oddelku. Neizmerno bolečin in trpljenja je prestal in prve dneve je visело njegovo življenje na tankem lasku. Ves njegov spodnji život je ena sama pekoča rana. Morda, morda se bo ta rana polagoma vendarle zacelila in bo mali Ludko ozdravel. In se bo spet igral na cesti s kamenčki in tekal z papirnatim zmajem, kakor včasih. In bo vse tako, kakor je bilo prej. Da se bo spet omečil in ublažil tisti neskončno žalostni izraz v Franckinih očeh. Da bi bilo tako.

Ina Slekan.

Vsako zdravilo je dobro —

če veruješ v njegovo zdravilno moč — Kaj vse je veljalo za zdravilo v dobi kuge

Ljubljana, 3. julija.

Morda se bodo potomci posmehovali našim zdravilom, kakor se mi srednjeveškim mazilom, zmesem in godljam, sestavljenim prav po fantastičnih receptih. Najbrž se posmehujemo starim zdravilom nekoliko neupravičeno, že zaradi tega, ker je vsako zdravilo dobro, če dovolj trdno veruješ v njegovo zdravilno moč. Vera ozdravlja bolj kakor najboljša zdravila. Prav zaradi tega bi tudi ne smeli tako zelo obsojati preprostih ljudi, ki se še dandanes pogosto izogibljejo zdravnikov, kajti nagon jim pravi, da ozdraviš, če je organizem še sposoben zbrati svoje sile ter se upreti bolezni — če ne, ne more pomagati najboljši zdravnik. Ne smemo pa tudi tako zelo omalovaževati zdravil preprostega ljudstva. V novejši dobi se je izkazalo, da je ljudstvo po nagonu odkrilo marsikaj, kar znanost s trudom odkriva šele po dolgih stoletjih. Mnoga ljudska zdravila so res nastala iz praznoverja, toda praznoverje ima globlje korenine kakor navadno mislimo; izvira iz mračne davnine, ko se je človek še skoraj povsem prepuščal podzavestno skrivnostnim silam — prav za prav silam svoje podzavesti — v dobah, ko je bilo čaranje oprto na globoko vero v njegovo moč ter je bilo zaradi tega v resnici učinkovito. Učenjaki so dognali v novejši dobi, da je še dandanes mogoče zdravljenje s čaranjem in še celo učinkovitejše med divjaki — s sredstvi, ki se nam zde prav tako nesmiselna ter smešna kakor srednjeveška zdravila.

Po oblasteh predpisana zdravila v 18. stoletju

V 18. stoletju je kuga še morila v Evropi, vendar je bila tedaj že na umiku. Ljudje seveda niso mogli presoditi, da se je ta strašna bolezen tedaj širila zadnjič in da se pozneje ne bo nikdar več ponovila. Zato so trepetali pred njo kakor prejšnja stoletja. Seveda so oblasti skušale omejiti nevanost kolikor je pač bilo mogoče. Izdajale so zdravstvene predpise in celo predpisovale zdravila. Tako je 18. septembra 1738 izšel vladni odlok, ki je priporočal takšno zdravilo proti kugi: »Vzemi rutice, meta, rožmarina, lavendlja in pelina, vsakega po eno pest, in dva bokala vinskega kisa. Ta zmes naj stoji v posodi na solncu osem dni ali jo pa grej v toplem pepelu. Potem vse skupaj precedi in dodaj dva lota kafre. Dobil boš tekočino, ki si z njo drgni vsak dan sence in nosnici ter izpiraj usta.« Sami zdravniki niso predpisovali bolnikom pametnejših zdravil. Tako so priporočali za bule podleskov čaj. Razni čaji, ki pa v starih časih niso imeli še tega imena, kakor dandanes imenujemo po pravem čaju razne napoje, lipovega, zeliščnega itd., so bili v starih časih zelo priljubljeni. Umetnost je pa bila nabiranje zeli in korenin za zeliščna zdravila, kar je že vedno. Nabiralci zdravilnih zelišč so skrbno varovali svoje skrivnosti. Kuhanje zdravilnih pijač je veljalo dolgo za čarovništvo. Pojem zdravnik in čarovnik sta bila dolgo istovetna.

Zdravniški predpisi za sestavljanje zdravil

Navadno se pomilovalno posmehujemo praznovernemu preprostemu ljudstvu, ki je uporabljalo čudna in tudi gnusna zdravila prejšnje čase. Vedeti pa moramo, da so ta zdravila po večini priporočali tedanji zdravniki. Večino »zdravil«, ki se nam zde dandanes tako smešna in ostudna, so predpisovali zdravniki. S tem sicer ni rečeno, da so jih iznašli sami, temveč spoznamo, da so bili zdravniki prav tako praznoverni kakor drugi ljudje ter niso poznali kemične narave zdravilnih sredstev. Menda je veljalo za tem učinkovitejše zdravilo, čim bolj nenavadna je bila njegova sestava, da je bilo treba mnogo domišljije, ki je bila včasih najbrž že bolestna. Znani so nekateri takšni recepti, ki bude še dandanes pohujšanje. A. Koblar omenja v svoji razpravi »O človeški kugi na Kranjskem« (Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, 1892) nekaj »zdravil« iz zdravniške knjige iz 16. stoletja. Med drugim so priporočali, naj ljudje pijejo na tešče vodo, kar ni nič čudnega, saj se tako z vodo zdravijo nekateri še dandanes, a z njo ne preganjajo kuge. Toda priporočali so, naj ljudje pijejo na tešče malo čudno vodo, namreč »svojo vodo«. To »zdravilo« je baje pregnalo iz želodca gnilobo in odprlo jetra in črevа ... Vendar se nam to zdravilo ne zdi tako strašno, če vemo, da se med preprostimi ljudmi nekateri jetični še dandanes zdravijo s svojo vodo..

Izganjaj hudiča z Belcebubom ...

Tudi v zdravilstvu je baje treba upoštevati ta rek. Bolezen menda lahko preženeš prav s takšnim sredstvom, ki se zdi najbolj nemogoče. To sprevidimo iz naslednjega recepta, kako so v časih kuge »čistili« okuženi zrak, odnosno se varovali pred njim. Rečeno je bilo: »Če čutiš, da je zrak okrog tebe okužen, drgni se pogosto ob kozla, ki hudo smrdi, ali pojdi duhat zrak na stranišče.« Kugo je treba torej preganjati še s hujšo kugo, smrad s smradom. Vprašanje je le, če so se ljudje tudi ravnali po tem navodilu in kaj so rajši vohali. Posebno prijeten vonj se jim je moral zdeti po kisu, ki so ga čislali nad vse dišave tega sveta. Kis je veljal za univerzalno razkužilo. Še dandanes ga preprosti ljudje zelo cenijo kot zdravilo pri raznih boleznih, posebno za obkladke. V njem tudi razkužujejo rane. Po predpisih oblasti v 18. stoletju je pa moral viseti neprestano v stanovanju kos v kisu namočenega ovsenega kruha. Ko se je kruh posušil, so ga morali sežgati in potem namočiti in obesiti drug kos.

Kraljevo jajce in krastače

Seznaniti vas moramo še s kraljevim jajcem. Tako so imenovali »zlato jajce«, ki je veljalo za eno najboljših zdravil proti kugi. Pripravljali so ga tako: »Iz kokošjega jajca izcedi skozi luknjico beljak in potem nasuj v jajce k rumenjaku žafrana; jajce speci v toplem pepelu, potem zdrobi in primešaj raznih snovi, zlasti dobrega trjaka, ter uživaj to zmes.« To zdravilo so baje uživali največji imenitniki, tudi kralji. — Nič manj cenjeno zdravilo niso bile krastače. Krastača še dandanes velja med ljudmi za najbolj čudno žival! včasih so verjeli, da so se čarovnice spreminjale v krastače, tako da nisi nikdar vedel, s kom imaš opraviti — s čarovnico ali krastačo ali z obema hkrati. Krastače so bile baje najboljše zdravilo proti kugi. Navodila za pripravljanje »zdravila« pa niso bila tako preprosta. Krastače je bilo treba loviti med šmarnimi mašami. Lovili so jih tudi zdravniki. Verovali so, da krastače vlečejo nase kužni strup. Ne smete pa misliti, da so krastače uživali tako kakor na primer dandanes žabje krake drugih, »žlahtnih« žab. Zdravilo še ni bilo pri rokah, čim si ujel krastačo. Nesrečne živali so natikali na količke in sušili na solncu. Dobro posušene so stolkli v prah. To »zdravilo« so uporabljali na več načinov. Mnogi so nosili prah krastač v mešičku, obešenem okrog vratu kakor škapulir; mešiček se je moral tiščati srčne jamice. Drugim se je pa zdelo bolj učinkovito, če si obesiš celo krastačo okrog vratu. Posebno učinkovito zdravilo se jim je zdel prah krastač, prekuhan v mleku in kisu. Kakšnega okusa je bil, nam kronisti niso povedali. Tega zdravila niso le jedli, temveč so se z njim mazali po kužnih ranah.

Slovenske molitve iz 17. stoletja

Zdravila sama na sebi seveda niso mogla pregnati kuge in človek se je zanašal predvsem na božjo pomoč. V tistih časih so skušale pomagati ljudem tudi cerkvene oblasti, ne le posvetne. Tako so na primer znane slovenske molitve, ki jih je uvedel škof Hren leta 1624. Tedaj je bilo uvedeno zvonjenje opoldne po četrt ure v vseh cerkvah z vsemi zvonovi. Med zvonjenjem je moralo vse moliti predpisane molitve, nazadnje pa še očenaš, češčenomarijo in vero. Škofijski odlok iz leta 1713 je pa predpisoval zvonjenje po četrt ure vsak dan z vsemi zvonovi zjutraj ob 9. in zvečer ob 8. Verniki so morali moliti po pet očenašev in češčenamarij.

V 18. stoletju je kuga morila samo še na Štajerskem. Na Kranjsko se ni več razširila. To je treba vsekakor pripisovati vsaj delno čuječnosti oblasti, ki so z dovolj pametnimi ukrepi preprečile, da se okuženje ni moglo razširiti čez deželne meje.

Nove pridobitve modernega vrtnarstva

Dr. Schäferjeva ekspedicija je prinesla s Tibeta več v Evropi še neznanih rastlin

Gojitev cvetes, rastlin, rož, sadja in sočivja je prav tako veda, kakor vsaka druga. Leto za letom so na delu znanstveniki, ki popravljajo in izpopolnjujejo naravo tam, kjer je treba in kjer se to da storiti. Na polju gojitve cvetic, sadja in sočivja so bili doseženi že presenetljivi uspehi. Nihče pa pri tem ne pomisli koliko truda in skrbi morajo znanstveniki vložiti v tako delo. Križanje rastlin je razmeroma še mlado, a uspehov je prineslo človeštvu že toliko, da se moramo naravnost čuditi, da ga niso poznali ljudje že davno.

Kdo ve, da ima Nemčija 200 različnih vrst paradižnikov, torej največjo izbiro v Evropi. Eni paradižniki so drobni kakor borovnice drugi debeli kakor pest najkrepkejše moške roke. Kakor pri rožah nahajamo tudi pri paradižnikih pesniška imena, recimo »rdeča kapica«, »kostanjeva glavica«, »čudo Italije«, »Princ Borghese« itd. Vodja poskusne in raziskovalne stanice za vrtnarstvo v Lednicah na Moravskem dr. Kobetz je oni dan predaval novinarjem, ki so si ogledali ta zavod o svojih izkušnjah in uspehih na polju vrtnarstva. Ustnova, največja te vrste na evropskem kontinentu, obsega 30 ha. Pod nemško upravo je bila ta ustanova razširjena na 42 ha, v prihodnjih letih bo pa razširjena na 70 ha. Iz državnih sredstev dobiva zdaj tudi večje podpore.

Dr. Schäferjeva tibetska ekspedicija je dala tej ustanovi na razpolago vrsto rastlin, izvirajočih iz tibetskih planin. Paradižniku podobna rastlina, ki doseže odraslega moškega, se je obnesla samo po svojem čudovitem vonju kot okrasna rastlina. Ekspedicija je pa prinesla seboj tudi buče, kakršne Evropa še ni poznala. Poskusna in raziskovalna stanica v Lednicah je vzgojila novo vrsto paradižnika, ki zelo zgodaj dozori in pomeni veliko pridobitev v modernem vrtnarstvu. Marsikatero važno dognanje te stanice bo služilo vrtnarjem in njihovemu delu, da bodo sadovi bogatejši. Tako je bilo ugotovljeno, da je glavnata salata najhujši sovražnik rastlinskih uši. Tam, kjer raste glavnata solata, ni nobene rastlinske uši. Ugotovljeno je bilo tudi, da postane zemlja rodovitnejša tam, kjer je rasla čebula in česen.

Turški tobak gre slabo v denar

Lanskega pridelka je na prodaj še mnogo — Cene padajo

Na Izmirskem trgu še ni bila prodana vsa lanska letina tobaka. Sadilci ga imajo še okrog en milijon kg, največ v okolici Sindirgi. Manipulacije so pa v glavnem že končane. Samo monopolska uprava je manipulacijo v večjem obsegu šele pričela. Omembe vredne kupčije s tobakom lanske letine ali starejšim niso bile sklenjene. Polažaj je na trgu miren.

Letošnja letina turškega tobaka kaže v splošnem dobro. Moče je bilo dovolj in sadike se lepo razvijajo. Prezgodaj je pa še govoriti o tem, koliko bo Turčija letos pridelala tobaka in kakšen bo. V Marmorskem področju so prodali doslej od 12,000.000 kg okrog 6.5 milijonov lanskega tobaka. Kupčije se polagoma razvijajo. Pretežna večina turškega tobaka bo izvožena v Egipt. V tem področju bo letošnji pridelek tobaka nekoliko manjši od lanskega. V Črnomorskem področju so se razvijale kupčije zelo počasi. Po dveh mesecih in pol je ostalo še okrog 1,600.000 kg neprodanega tobaka. Cene padajo. — Dizi-tobak se prodaja od 170 do 190 pjastrov.

V Samsunu in Bafri se kupčije sploh še niso pričele. Na prodaj bo okrog 1.5 milijon kg demet-tobaka. Cene še niso določene. Tasovski okraj je imel okrog 4 milijone kg lanskega tobaka. Prodanega je bilo doslej okrog 700.000 kg. Povpraševanja je malo in zato gredo tudi kupčije počasi. Glede letošnje letine ni mogoče povedati nič točnejšega niti o tasovskem niti o črnomorskem okraju. V splošnem pa kaže, da bo letošnja letina po količini zaostajala za lansko.

Za totalno arizacijo na Slovaškem

V slovaški javnosti se množe pritožbe čez žide, ki postajajo vedno predrznejši. Židovsko vprašanje na Slovaškem se je približalo zadnji etapi. Treba je izseliti samo še 20.000 židov, ki so pa večinoma krščeni. »Gardista« piše o tem problemu in ugotavlja, da mnoga takozvana arizirana podjetja še vedno zaposlujejo žide, kakor da bi brez njih delo ne bilo mogoče. Kako predrzno nastopajo židje, je pokazal oni dan. Mnogi židje se skrivajo pri svojih somišljenikih, da bi se izognili protiždovskim ukrepom. Enega takega žida je policija izsledila in mož je začel streljati po redarjih. »Gardista« ugotavlja tudi, da je zadnje tedne prestopilo v evangeljsko ve-

Italijanska podmornica odhaja iz svojega oporišča na vojno križarjenje po Sredozemskem morju

ro okrog 5000 židov. To pa demoralizira javnost in vzbuja vedno večje sovraštvo do židov. Žide je treba poslati vsaj na prisilno delo. Razumljivo je, da zahtevata tako Hlinkova garda kakor Hlinkova stranka takojšnjo likvidacijo židovskega vprašanja.

Žrtve potresa v Turčiji

Na zasedanju velike narodne skupščine je turški notranji minister poročal o posledicah potresa v Adapazarju. V Adapazarju, Hendeku in okolici je bilo nad 346 človeških žrtev.

Poplave v Bolgariji

Tudi v Bolgariji so imeli letos zelo deževen začetek poletja. V maju in juniju je tako deževalo, da so nekatere reke v severni Bolgariji prestopile bregove. Največjo škodo so povzročile poplave v okrajih Jelena in Gornja Orehovica. Tam je bilo tudi nekaj človeških žrtev. Iz Tirnova so poslali prizadetemu prebivalstvu na pomoč vojaštvo, ki je potegnilo iz vode že 9 trupel. Notranje ministrstvo je takoj ukrenilo vse potrebno za pomoč prebivalstvu, ki je ostalo brez strehe. V prizadete kraje so bila poslana živila, da bo ljudem pomagano vsaj za prvo silo.

Tragedija na Mont Blancu

Iz Berna poročajo, da sta se znašla dva očividno vztrajna in drzna plezalca v zelo nevarnem položaju med plezalno turo na vrh Dandrey v masivu Mont Blanca. Prvi se je držal 24 ur strme skale, pa je opešal tik pred prihodom reševalne ekspedicije. Padel je v 150 metrov globok in s snegom pokrit prepad, kjer so ga našli mrtvega. Njegovega tovariša pa so rešili šele po 16 urnem napornem reševalnem delu. Našli so ga onesveščenega.

MED SOSEDI

— Tomaž, stopi no malo hitreje in ne tako počasi, kakor da bi moja, včeraj zavarovana hiša, že gorela.

Križanka št. 92

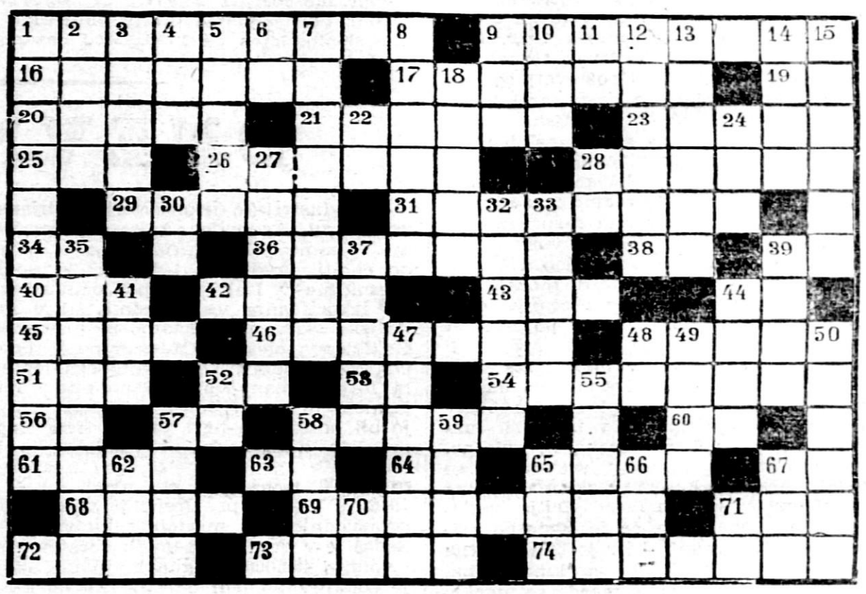

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. imeniten, velikanski, 9. vrsta radiča, 16. izgubiti smisel za kaj, 17. prvo šolsko znanje, 19. kratica za sledeči, 20. del obleke, 21. etični predpisi, nravstvenost, 23. rešena, 25. ruska reka, 26. računski znak, 28. filman, fotografiran, 29. vdan, zvest, 31. zabava, družabna prireditev, 34. okrajšan podredni veznik, 36. čudaški, nenavaden, 38. kratica za napadalne oddelke nemške nacionalistične stranke, 39. rimska številka 200, 40. predlog, 42. gora na Koroškem, 43. je samo divjak, 44. rimska številka 4, 45. reka ob bivši albansko - jugoslovanski meji, 46. član visoke državne institucije, 48. del roke, 51. mednarodni jezik, 52. pritrdilnica, 53. pritok Urala, 54. ukazovati, zapovedovati, 56. njej, 57. oblika pomožnega glagola, 58. brez izjeme vse, 60. površinska mera, 61. del Zadnje Indije, 63. kratica za akademski naslov, 64. egipčansko božanstvo, 65. pritok Drave pri Lienzu, 67. predlog, 68. oče po otroško, 69. dedovanje dušev nih in telesnih lastnosti, 71. število, 72. večja telovadna prireditev, 73. žensko ime, 74. preučevalci telesa.

Navpično: 1. dežela, kjer se cedita med in mleko, 2. celina zase, 3. zvijačen, prebrisan, 4. svarilni medmet, 6. arabski žrebec, 7. past, vaba, 8. nasprotje umetnosti, 9. prenašalec obvestil, pisem, 10. srbsko moško ime, 11. samo, 12. lepotec v grškem bajeslovju, 13. je vdana kaznivim dejanjem, 14. prav tu, 15. vzpon, strmina, 18. posušen ribnik, 22. sredi koče, 24. žensko ime, 27. so obljubljena izvoljenim, 28. glej vodoravno, 30. erbij, 32. kraj pri Rajhenburgu, 33. finsko jezero, 35. cerkveni dostojanstvenik, 37. gorečnost, navdušenje, 39. najboljši del, 41. bog po italijansko, 44. mitološki letalec, 47. gora v Armeniji, 48. glej 11. navpično, 49. menično poroštvo, 50. gnati, vleči, 52. predlog, 55. neroden, okoren, iz neke trde snovi, 57. odpadek, 58. hudobni duh, 59. del zajtrka, 62. grška bogijnja, 65. okrajšano žensko ime, 66. žensko ime, 67. brez glasu, tih, 70. kazalni zaimek, 71. predlog.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 91.

Vodoravno: 1. kamuflaža, 8. ona, 9. arak, 10. Lar, sen, 13. ro, 14. oteklina, 16. Moloh, 18. omikan, 20. ni, 21. Nic, 22. Kemal, 24. ojačiti, 26. va, 27. imetek, 29. il, 30. Kola, 31. ember, 34. lan, 35. Goa, 36. Aron, 38. Ebro, 40. Ig, 42. ni, 43. rja, 45. sr(rednji), 46. Lile, 48. eta, 49. misija, 51. ah, 52. ujec, 53. reja, 55. želatina.

Navpično: 1. Kolomonov žegen, 2. anatomija, 3. marelica, 4. lani, 5. ar, 6. žara, 7. ako, 11. skok, 12. El hakim, 15. na, 17. pelikan, 19. netek, 20. na, 23. mitolog, 25. Čile, 28. elan, 29. Ibar, 32. mobilije, 33. Ra, 37. Ria, 39. orlica, 41. praha, 44. jej, 45. staja, 47. Isel, 49. muž, 50. ari, 54. en.

P. G. WODEHOUSE: 14

Mala Pepita

Humoristično roman

Na etiketo plesne dvorane se nisva utegnila ozirati. Tanky, presenečen nad tem, da je bil nepričakovano ostal sam, se je, sodeč po njegovem obrazu, šele lovil, da bi zapopadel svojo usodo in jo prenesel. Neka druga dvojica, ki je takisto hotela ven, se je vrinila med nas, in z njo vred sva zapustila dvorano.

Nobeden izmed naju ni črhnil besedice, dokler nisva prišla v sobico, kamor sem se že prej časih umaknil, da sem mogel na samem premišljevati. Cintija je sedla. Bleda je bila videti in izmučena.

»Oh, dragi!« je vzkliknila.

Uganil sem. Zdelo se mi je, da vidim njeno kratko vožnjo z avtomobilom ... in potem tiste plese, tiste strašne plese ...

Prišlo je povsem nepričakovano.

Prijel sem jo za roko. S trudnim nasmehom se je obrnila k meni. Solze je imela v očeh ...

Začul sem se, da govorim ...

In potem me je gledala z bleščečimi očmi, v katerih ni bilo več sledu o prejšnji trudnosti.

Tudi jaz sem jo gledal.

Nečesa je manjkalo. Čutil sem, že ko sem govoril. Zvok mojega glasu mi je samemu zvenel takisto, kakor da mu nedostaja prepričanja. Nato sem spoznal, za kaj gre: nikake skrivnosti ni bilo v nji, predobro sva poznala drug drugega; in prijateljstvo je smrt ljubezni.

Cintija je izrekla mojo misel z besedami.

»Zmerom sva bila kakor brat in sestra,« je dejala kakor v dvomu.

»Da, do nocoj.«

»In nocoj ste se izpremenili? Res me hočete?«

Da: ali sem jo res hotel? Skušal sem si zadati to vprašanje in pošteno odgovoriti nanj. Da, v nekem smislu sem se bil ta večer izpremenil. Še bolj ko prej sem se zavedal njene nežnosti, še živeje sem čutil občudovanje in sočutje, ki sem ga zmerom imel do nje. Iz vsega srca sem ji želel pomagati, iztrgati jo tega strašnega okolja in jo osrečiti; toda ali sem jo hotel, res hotel v tistem smislu, kakor je bila sama rabila to besedo? Sem jo hotel takisto kakor nekdaj Audreyo Blakovo? Nato sem se otresel tega vprašanja: Audrey je spadala res da v mrtvo preteklost, a misel nanjo me je še vedno bolela.

Nemara je bil pa le ogenj v meni pogorel, zato, ker sem se bil iz za časa, ko sem tolikanj hrepenel po Audreyi, postaral za pet dolgih, nenadomestljivih let?

Toda zavrnil sem dvome.

»Da, snoči sem se izpremenil,« je bil moj odgovor.

Sklonil sem se k nji in jo poljubil.

Zavedal sem se, da nekomu kljubujem, ko delam tako. In komaj sem tako pomislil, sem tudi spoznal, da sem ta nekdo jaz sam.

Nalil sem si skodelico kave iz »thermosa«, ki ga je bil moj sluga Smith napolnil zame, preden je šel spat. Pijača me je poživila in tesnoba je ponehala.

Še vedno pa je ostalo nekaj, kar mi je zbujalo neprijeten občutek, nekakšno temno, nedoločeno slutnjo.

Storil sem bil skok v temo, hkratu pa sem se bal za Cintijo. Zavezal sem se bil, da jo osrečim; toda, ali mi bo uspelo? Viteški zanos prvega trenutka je bil minil, in spet se je oglašal dvom.

Audrey mi je bila izruvala nekaj, česar nisem mogel najti nikoli več. Da sem moral povedati, kaj, bi bil rekel: poezijo — ali nekaj podobnega. Da, poezijo. Ob Cintijini strani bom čutil zmerom tla pod nogami, nikoli se ne bom vzpel v skrivnostna nebesa prave strasti. Ko se konča prvo poglavje najinega romana, bova prijatelja, ne pa več od tega.

Zalotil sem se, da jo globoko pomilujem. Njena prihodnost se mi je kazala kot vrsta neznosno enoličnih let. Predobra je bila, da bi smela ostati vse žive dni priklenjena k takšni klavrni razbitini, kakor sem bil jaz.

Ko sem popil še malo kave, se mi je razpoloženje popravilo. Tridesetleten moški, zdrav kakor riba, ne more dolgo časa glumiti samemu sebi neozdravljivega brodolomnika, posebno še, če se pridno krepčo z vročo kavo.

Moj duh je znova našel ravnotežje; zasmejal sem se samemu sebi in oštel, češ da potvarjam čuvstva. Ta bi bila prav lepa, da je ne bi mogel osrečiti! Zlepa je ne bo dvojice, ki bi se bolje skladala od naju. In zastran moje prve nesreče, ki sem jo bil napihnil v tragedijo: kaj je bila drugega kakor mladosten pripetljaj, smešna epizoda, ki jo bom zlahka izbrisal iz svojega življenja!

Vstal sem z namenom, da to neutegoma storim. Naglo sem stopil k pisalni mizi, jo odprl in vzel iz predala sliko.

Tedajci pa — oh, ob štirih zjutraj najbrže ni prava ura za človeka, ki se hoče pokazati neomajno odločnega. Jel sem se obotavljati. Nekaj mi ni dalo, da bi raztrgal to sliko, ne da bi jo pogledal, in vrgel kose v koš za papir. Komaj sem ustavil oči na nji, mi je roka zastala.

Dekle na sliki je bilo majhno in drobno in me je gledalo s svojimi velikimi sinjimi očmi, kakor bi me izzivalo. Kako dobro sem se jih spominjal, teh velikih oči pod izrazitim čelom, v senci dolgih trepalnic! Kako dobro je bil fotograf pogodil ta zamišljeni, malce drzni pogled, rahlo dvignjeno bradico in usta, ki so se krivila v nasmeh!

Vsi dvomi so se mi mahoma vrnili. Ali je bilo to samo prazna čutljivost, ali mi je res polnilo dušo in stalo v nji na straži, da ne bi prišel kdo drug in zavzel mesto, ki ga je nekdaj imela ona?

Urejuje Josip Zupančič. — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani